

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

Кафедра політології та публічного управління

На правах рукопису

ГЕРЕЖУН НАТАЛІЯ ДМИТРІВНА

**ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ВИКОНАННЯ
СУДОВИХ РІШЕНЬ ОРГАНАМИ КАЗНАЧЕЙСТВА УКРАЇНИ**

Спеціальність: 281 «Публічне управління та адміністрування»

Освітньо-професійна програма: «Державна служба»

Робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Науковий керівник:

КУЗЬМУК ОЛЬГА МИКОЛАЇВНА,

кандидат соціологічних наук,

доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол №

засідання кафедри політології та
публічного управління

від

2025 р.

Завідувач кафедри

проф. Бусленко В. В.

ЛУЦЬК – 2025

АНОТАЦІЯ

Гережун Наталія Дмитрівна

Правові та організаційні аспекти виконання судових рішень органами Казначейства України.

Магістерська робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр».

Спеціальність: 281 «Публічне управління та адміністрування».

Освітньо-професійна програма: «Державна служба».

Волинський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк, 2025.

Загальний обсяг роботи складає 101 сторінку, 4 додатки, 68 джерел.

Магістерська робота присвячена дослідженню правових та організаційних аспектів виконання судових рішень органами Казначейства, визначенню проблемних аспектів та шляхів вдосконалення механізму виконання судових рішень про стягнення коштів з державних органів.

У роботі визначено поняття виконання судових рішень в контексті забезпечення належного публічного управління, роль органів Казначейства у цьому процесі.

Досліджено організаційно-правову структуру органів Казначейства, механізм виконання судових рішень про стягнення коштів з державних органів, запропоновано класифікацію проблем, пов'язаних з виконанням судових рішень органами Казначейства.

Здійснено аналіз досвіду зарубіжних країн у сфері виконання судових рішень, ухвалених проти держави, досліджено можливість його імплементації в Україні. Запропоновано шляхи вдосконалення механізму виконання судових рішень органами Казначейства, зокрема: вдосконалення законодавчої бази, запровадження ефективних механізмів фінансування судових рішень, підвищення прозорості процедур та забезпечення належного контролю з боку держави за станом виконання судових рішень.

Результати дослідження свідчать про важливість забезпечення своєчасного виконання судових рішень, ухвалених проти держави, як невід'ємної елементу належного публічного управління.

Ключові слова: безспірне списання коштів, боржники, бюджетна програма, виконання судових рішень, гарантії держави щодо виконання судових рішень, органи Казначейства.

ANNOTATION

Natalia Dmytrivna Gerezhun

Legal and organizational aspects of the execution of court decisions by the Treasury of Ukraine.

Master's thesis for the degree of Master.

Specialty: 281 "Public Management and Administration".

Educational and professional program: "Civil Service".

Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, 2025.

The total volume of the work is 100 pages, 4 appendices, 68 sources.

The master's thesis is devoted to the study of the legal and organizational aspects of the execution of court decisions by Treasury bodies, the identification of problematic aspects and ways to improve the mechanism for the execution of court decisions on the recovery of funds from state bodies.

The work defines the concept of enforcement of court decisions in the context of ensuring good public administration, the role of Treasury bodies in this process.

The organizational and legal structure of the Treasury bodies, the mechanism for executing court decisions on the recovery of funds from state bodies, and a classification of problems related to the execution of court decisions by Treasury bodies were studied.

An analysis of the experience of foreign countries in the field of enforcement of court decisions made against the state and the possibility of its implementation in Ukraine was carried out. Ways are proposed to improve the mechanism for the execution of court decisions by Treasury bodies, in particular: improving the legislative framework, introducing effective mechanisms for financing court decisions, increasing the transparency of procedures, and ensuring proper state control over the status of the execution of court decisions.

The results of the study indicate the importance of ensuring timely enforcement of court decisions issued against the state as an integral element of good public administration.

Keywords: undisputed write-off of funds, debtors, budget program, execution of court decisions, state guarantees for the execution of court decisions, Treasury bodies.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ	
1.1. Поняття та значення виконання судових рішень у системі публічного управління.....	11
1.2. Нормативно-правова база, що регламентує виконання судових рішень в Україні.....	14
1.3. Роль та місце органів Державної казначейської служби України у механізмі виконання судових рішень.....	16
РОЗДІЛ 2. ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ КАЗНАЧЕЙСТВА У СФЕРІ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ	
2.1. Організаційно-правова структура органів Державної казначейської служби України.....	30
2.2. Правові механізми виконання судових рішень органами Казначейства (на прикладі державних органів).....	34
2.3. Проблемні аспекти правозастосовної практики виконання судових рішень органами Казначейства.....	45
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ ОРГАНАМИ КАЗНАЧЕЙСТВА УКРАЇНИ	
3.1. Зарубіжний досвід виконання судових рішень фінансово-бюджетними органами.....	58
3.2. Пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання та організаційного забезпечення виконання судових рішень органами Казначейства України.....	71
ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	82
ДОДАТКИ.....	92

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Протягом останніх десятиліть проблема виконання судових рішень залишається суспільно важливою та гострою темою в Україні. Значна частина рішень національних судів, особливо у спорах з державними органами та бюджетними установами, виконується несвоєчасно або взагалі залишається невиконаною, що призводить до порушення конституційних прав громадян та збільшення кількості позовів проти України у Європейському суді з прав людини.

Про актуальність вказаної проблеми свідчить наявність низки рішень Європейського суду з прав людини проти України, якими визнано порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у зв'язку з невиконанням чи затримкою виконання рішень національних судів.

Особливе місце у механізмі забезпечення виконання судових рішень належить органам Державної казначейської служби України, які відіграють ключову роль у процесі виконання рішень судів, боржником за якими є держава. Недосконалість правового регулювання, обмеженість бюджетних ресурсів, організаційні труднощі створюють значні перешкоди для ефективної реалізації органами Казначейства завдань у сфері виконання судових рішень.

Дослідження правових та організаційних аспектів діяльності органів Казначейства у сфері виконання судових рішень є необхідним для виявлення недоліків існуючого механізму виконання судових рішень, боржником за якими є держава, та для вироблення ефективних шляхів його вдосконалення.

Актуальність дослідження зумовлюється також необхідністю врахування позитивного зарубіжного досвіду, де виконання судових рішень за участю фінансово-бюджетних органів побудовано на більш гнучких та ефективних механізмах (наприклад, функціонування компенсаційних чи гарантійних фондів).

Запозичення таких підходів може сприяти вдосконаленню української моделі виконання судових рішень.

Отже, вивчення правових та організаційних аспектів виконання судових рішень органами Казначейства України є важливим як у теоретичному, так і у практичному вимірах. Дослідження зазначеної теми спрямоване на пошук шляхів забезпечення своєчасності та повноти виконання судових рішень, підвищення довіри громадян до державних інституцій та зміцнення правової держави в Україні.

Наукова новизна роботи полягає у спробі комплексно поєднати правовий і організаційний аспекти виконання судових рішень органами Казначейства України та окреслити перспективи їх вдосконалення з врахуванням міжнародного досвіду. В роботі уточнено сутність поняття виконання судових рішень в контексті забезпечення належного публічного управління, запропоновано класифікацію проблем, пов'язаних з виконанням судових рішень органами Казначейства та шляхи їх вирішення з врахуванням зарубіжного досвіду.

Метою магістерської роботи є комплексний аналіз правових та організаційних аспектів виконання судових рішень органами Державної казначейської служби України, з'ясування проблемних моментів та вироблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізму виконання судових рішень про стягнення коштів з державних органів.

Завдання дослідження:

- розкрити поняття та значення виконання судових рішень у системі публічного управління;
- проаналізувати нормативно-правове забезпечення виконання судових рішень в Україні;
- визначити місце та роль органів Державної казначейської служби України у системі виконання судових рішень;

- дослідити проблемні аспекти виконання судових рішень органами Казначейства України;
- вивчити зарубіжний досвід участі фінансово-бюджетних органів у системі виконання судових рішень, ухвалених проти держави;
- запропонувати шляхи вдосконалення правових та організаційних механізмів виконання судових рішень органами Державної казначейської служби України, зокрема з врахуванням міжнародного досвіду.

Об’єкт дослідження - суспільні відносини, що виникають у процесі виконання судових рішень про стягнення коштів з державних органів та установ органами Державної казначейської служби України.

Предмет дослідження - правові та організаційні засади діяльності органів Казначейства у сфері виконання судових рішень, зокрема рішень про стягнення коштів з державних органів та установ, які фінансуються за рахунок бюджетних коштів.

Матеріалами дослідження слугували нормативно-правові акти України, рішення Європейського суду з прав людини, судова практика, підручники, наукові статті та аналітичні матеріали щодо проблематики виконання рішень суду та діяльності органів Казначейства, вебсайти органів державної влади, статистичні матеріали щодо виконання судових рішень, законодавство та практика виконання судових рішень у країнах Європейського Союзу та США.

Практичне значення одержаних результатів магістерського дослідження полягає у можливості використання його результатів для вдосконалення законодавчого регулювання та практики виконання судових рішень органами Казначейства України.

Запропоновані у роботі рекомендації та висновки дослідження можуть бути використані при розробці нормативно-правових актів у сфері бюджетного та адміністративного права та враховані при вирішенні проблемних аспектів

діяльності органів Казначейства України у сфері виконання судових рішень, ухвалених проти держави.

Апробація результатів та публікації. Окремі аспекти магістерської роботи апробовано на VIII Всеукраїнській студентській науковій конференції «Розвиток сучасної науки: Актуальні питання теорії та практики» 20.06.2025.

Структура дослідження. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів (вісім підрозділів), висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дослідження становить 101 сторінку.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ

1.1. Поняття та значення виконання судових рішень у системі публічного управління

Невід'ємною частиною ефективного та демократичного публічного управління, що гарантує законність, справедливість і захист прав фізичних та юридичних осіб є верховенство права. Належне публічне управління можливе лише за умови, коли державні органи діють у межах закону, забезпечують юридичну визначеність та рівний доступ до правосуддя.

Особлива роль у системі інституційного забезпечення принципу верховенства права (правовладдя) належить судочинству, яке покликане забезпечувати узгодженість юридичної системи в умовах співіснування суперечливих норм, завдяки чому досягається ефективність та дієвість вказаного принципу.

Гарантії доступу до суду та права на належний судовий захист закріплені нормами як міжнародного, так і вітчизняного права.

Вільний доступ до правосуддя та право на справедливий суд визначене у статті 6 Європейської конвенції з прав людини [16].

Згідно з матеріалами Доповіді, схваленої Венеційською Комісією на 86му пленарному засіданні (Венеція, 25–26 березня 2011 року) одним з елементів поняття «Верховенство права» є доступ до правосуддя, представлений незалежними та безсторонніми судами [9, с.28].

У вітчизняному законодавстві норми щодо вільного доступу до правосуддя закріплені у Конституції України та інших нормативно-правових актах.

Так, згідно з частиною першою статті 55 Конституції України, кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб [17].

Згідно зі статтею 129-1 Конституції України суд ухвалює рішення іменем України. Судове рішення є обов'язковим до виконання на всій території держави. Держава забезпечує виконання судового рішення у визначеному законом порядку [17].

Однією з основних складових гарантій доступу до суду, яка забезпечує реалізацію права особи на справедливий суд є виконання судових рішень.

У доктрині права виконання судових рішень визначається як визначений законом комплекс дій уповноважених органів та посадових осіб, які спрямовані на забезпечення та реалізацію приписів судового акта, що набрав законної сили, та на відновлення прав, свобод, законних інтересів фізичних і юридичних осіб.

Аналіз публікацій Москаля Р., Олійник А. дає підстави дійти висновку, що впровадження дієвого та ефективного механізму виконання судових рішень забезпечує практичну реалізацію принципу верховенства права, оскільки без фактичного виконання судового рішення правосуддя зводиться лише до формального визнання права без його реального відновлення. Безумовне виконання судових рішень забезпечує остаточне вирішення спору та усуває правову невизначеність між сторонами, що є необхідною умовою ефективності права на судовий захист та сприяє зміцненню авторитету судової влади зокрема та держави в цілому [20; 21].

Належний рівень виконання судових рішень є також елементом забезпечення міжнародних зобов'язань держави у сфері захисту прав людини.

На ключовій ролі виконання судових рішень у забезпеченні втілення принципу верховенства права неодноразово наголошував також Конституційний

суд України. Так, аналізуючи приписи Основного Закону, Конституційний Суд України зазначає, що:

«Виконання судового рішення є невід’ємним складником права кожного на судовий захист і охоплює, зокрема, визначений у законі комплекс дій, спрямованих на захист і поновлення порушених прав, свобод, законних інтересів фізичних та юридичних осіб, суспільства, держави» [44];

«Обов’язкове виконання судового рішення є доконечною умовою реалізації конституційного права кожного на судовий захист, тому держава не може ухилятися від виконання свого позитивного обов’язку щодо забезпечення виконання судового рішення задля реального захисту та поновлення захищених судом прав і свобод, законних інтересів фізичних та юридичних осіб, суспільства, держави; визначений у законі порядок забезпечення державою виконання судового рішення має відповідати принципам „верховенства права“ (правовладдя) та справедливості, гарантувати конституційне право на судовий захист» [45].

Аналізуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що у системі публічного управління виконання рішень суду виконує функцію забезпечення законності та підзвітності влади та інтегрує два фундаментальних принципи – правову державу і належне врядування. Держава має не лише забезпечити доступ до захисту прав у судовому порядку, а й належне та своєчасне виконання судових рішень. Ефективне виконання судових рішень сприяє зміцненню легітимності влади, забезпеченню прав і свобод людини, підвищенню довіри до судової системи та держави загалом, реалізації принципу верховенства права та принципу підзвітності органів влади перед суспільством.

В Україні забезпечення виконання судових рішень здійснюється двома шляхами:

1) примусове виконання рішень здійснюють органи державної виконавчої служби та приватні виконавці;

2) виконання судових рішень, божником за якими є держава, її органи чи бюджетні установи, здійснюють органи Державної казначейської служби України.

Таким чином, виконання судових рішень є невід'ємною складовою адміністративної функції держави, що демонструє здатність публічного управління діяти у межах права та в інтересах громадян і юридичних осіб. Своєчасне виконання судових рішень одночасно виступає гарантією реального захисту прав фізичних та юридичних осіб і механізмом підзвітності влади. Наявність ефективного механізму виконання судових рішень є показником демократичності та зрілості державного управління, тоді як його відсутність або формальність свідчить про системну кризу правової держави.

1.2. Нормативно-правова база, що регламентує виконання судових рішень в Україні

Нормативно-правова база, яка регламентує порядок та визначає механізм виконання судових рішень в Україні є багаторівневою та охоплює норми Конституції України, спеціальне законодавство, підзаконні нормативно-правові акти та міжнародно-правові зобов'язання. Її системність спрямована на забезпечення обов'язковості судових рішень, що є фундаментальною гарантією ефективного функціонування правової держави.

Основними нормативно-правовими актами у сфері виконання судових рішень в Україні є:

1. Конституція України (стаття 55 – гарантує право на судовий захист, стаття 129¹ – закріплює обов'язковість судових рішень та покладає на державу обов'язок забезпечити їх виконання).

2. Кодекси України:

Цивільний кодекс України (стаття 16 визначає право кожної особи на звернення до суду за захистом свого особистого немайнового або майнового права та інтересу).

Кодекс адміністративного судочинства України, Цивільний процесуальний кодекс України, Господарський процесуальний кодекс України (містять положення про порядок набрання рішеннями законної сили, видачу виконавчих документів, порядок оскарження дій виконавців у цивільному судочинстві);

Кримінальний процесуальний кодекс України (врегульовує виконання вироків і ухвал у кримінальних провадженнях);

Бюджетний кодекс України (стаття 25, Прикінцеві та перехідні положення визначають засади виконання судових рішень за рахунок бюджетних коштів та з державних органів).

3. Закони України:

Закон України “Про виконавче провадження” (базовий акт, що визначає правові засади, порядок та умови примусового виконання рішень судів, визначає види та вимоги до виконавчих документів);

Закон України “Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів” (встановлює правовий статус, повноваження та організацію діяльності державних і приватних виконавців);

Закон України “Про гарантії держави щодо виконання судових рішень” (регулює порядок виконання рішень, боржником за якими є держава, державні органи чи установи) та ін.

4. Підзаконні нормативно-правові акти:

Постанови, розпорядження Кабінету Міністрів України, накази Міністерства юстиції України, накази Державної судової адміністрації України (регламентують окремі питання виконання судових рішень та визначають механізм їх виконання, наприклад, порядок погашення заборгованості за рішеннями суду, що гарантуються державою, механізм виконання рішень про

стягнення коштів державного та місцевих бюджетів або боржників, порядок вчинення дій органами виконавчої служби тощо).

5. Міжнародні акти:

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (стаття 6 визначає право на справедливий суд, у тому числі виконання рішень);

практика Європейського суду з прав людини (рішення у справах проти України щодо невиконання судових рішень: “Юрій Миколайович Іванов проти України”, “Бурмич та інші проти України” тощо). Практика Європейського суду з прав людини додатково підкреслює важливість своєчасного і повного виконання рішень як невід’ємної складової права на справедливий суд.

Систематизацію нормативно-правових актів, які регламентують порядок виконання судових рішень в Україні наведено у Додатку А.

Отже, нормативно-правова база охоплює конституційні засади, спеціальне законодавство, процесуальні кодекси, підзаконні нормативно-правові акти та міжнародні стандарти та є досить об’ємною. Вона формує систему правових гарантій, спрямованих на забезпечення реального і своєчасного виконання судових рішень як невід’ємного елементу правової держави.

1.3. Роль та місце органів Державної казначейської служби України у механізмі виконання судових рішень

Виконання судових рішень є завершальною стадією судового захисту прав та інтересів громадян і юридичних осіб. Забезпечення ефективності цього процесу має комплексний характер і передбачає залучення не лише органів державної виконавчої служби чи приватних виконавців, а й спеціалізованих інституцій, серед яких важливе місце займають органи Державної казначейської служби України.

Нормами чинного законодавства визначено, що рішення про стягнення коштів з державних органів, державного та місцевих бюджетів виконуються органами, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів. Такими органами є Державна казначейська служба України та її територіальні органи.

Згідно з статтею 25 Бюджетного кодексу України Казначейство України здійснює безспірне списання коштів державного бюджету та місцевих бюджетів на підставі рішення суду [4].

Слід зауважити, що відповідно до частини четвертої статті 6 Закону України «Про виконавче провадження» органи Казначейства не є органами примусового виконання рішень [25].

Аналіз зазначених положень нормативно-правових актів свідчить, що органи Казначейства не здійснюють дій виконавчого характеру в традиційному розумінні цього терміну, як це відбувається у виконавчих провадженнях. До повноважень органів Казначейства належить лише здійснення безспірного списання коштів з рахунків боржників, державного та місцевих бюджетів відповідно до норм бюджетного законодавства.

Загалом, у сфері виконання судових рішень органи Казначейства виконують такі функції:

реєстраційна – здійснення реєстрації та обліку поданих на виконання виконавчих документів, боржником за якими є держава;

контрольна – перевірка законності та правильності оформлення поданих документів, контроль за відповідністю витрат бюджетних коштів, спрямованих на виконання судових рішень, бюджетним призначенням;

фінансова – здійснення платежів на підставі виконавчих документів шляхом безспірного списання коштів з рахунків державних органів та бюджетних установ у межах наявних асигнувань;

гарантійна – здійснення виконання рішень суду в порядку, визначеному Законом України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» у випадках відсутності необхідних коштів у державних органів;

аналітична – ведення обліку поданих на виконання судових рішень, ухвалених проти держави.

Розглядаючи питання механізму виконання судових рішень про стягнення коштів з державних органів та установ, які утримуються за рахунок коштів державного бюджету, варто подивитися на нього в певній ретроспективі.

Тривалий час виконання судових рішень (крім стягнення коштів з державного та місцевих бюджетів), в тому числі про стягнення коштів з державних органів та установ належало виключно до компетенції органів державної виконавчої служби та відбувалось в рамках виконавчого провадження. Органи Казначейства здійснювали безспірне списання коштів шляхом виконання постанов про арешт коштів та платіжних вимог державних виконавців.

З 1 січня 2013 року набрав чинності Закон України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» (далі – Закон про гарантії), який досить кардинально змінив підходи до безспірного списання коштів. Зокрема, повноваження щодо виконання рішень про стягнення коштів з державних органів та бюджетних установ були передані органам, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів.

Закон про гарантії було прийнято з метою забезпечення виконання вимог пілотного рішення Європейського суду з прав людини у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України» в частині усунення системної проблеми невиконання рішень суду, за виконання яких держава несе відповідальність відповідно до принципів, встановлених практикою Європейського суду з прав людини [50].

Слід зауважити, що причиною виникнення проблеми невиконання рішень суду є прийняття необґрунтованого з економічної точки зору законодавства, яке

гарантує великі пільги та виплати широким категоріям громадян (особам, постраждалим внаслідок аварії на ЧАЕС; дітям війни; внутрішньо переміщеним особам тощо) без врахування реального стану бюджетного фінансування. Як наслідок виник брак коштів та неспроможність держави здійснювати відповідні виплати. З метою вирішення проблеми держава вживає заходи у вигляді обмежень дії положень законів, які надають громадянам право на пільги, прийняття нового бюджетного законодавства чи підзаконних нормативно-правових актів. Такі заходи на деякий час зменшили кількість і розмір виплат, однак спонукали громадян звертатись до Конституційного Суду України, який визнавав неконституційними норми законодавства, що зменшують обсяг соціальних гарантій. Як наслідок, до судів масово надходять позови до державних органів з підстав нарахування занижених розмірів соціальних виплат. В результаті з'являється велика кількість судових рішень проти держави у соціальних спорах та недостатність бюджетних коштів для здійснення виплат тепер уже на підставі судових рішень. Невиконання судових рішень спонукає громадян звертатися за захистом свої прав до Європейського суду з прав людини, внаслідок чого з'являється низка судових рішень Європейського суду з прав людини, ухвалених проти України, які зобов'язують вжити заходи щодо виконання рішень національних судів [2; 51].

Закон про гарантії передбачає, що держава гарантує виконання рішення суду про стягнення коштів та зобов'язання вчинити певні дії щодо майна, боржником за яким є:

державний орган;

державні підприємство, установа, організація (далі – державне підприємство);

юридична особа, примусова реалізація майна якої забороняється відповідно до законодавства (далі - юридична особа) [27].

Дія Закону не поширюється на рішення суду, стягувачем за якими є державний орган, державне підприємство, орган місцевого самоврядування, підприємство, установа, організація, що належать до комунальної власності [27].

Виконання рішень суду про стягнення коштів з державного підприємства або юридичної особи, примусова реалізація майна якої заборонена згідно з законодавством, виконання рішень суду про зобов'язання вчинити певні дії щодо майна, боржником за яким є державний орган, здійснюється в порядку, встановленому Законом України «Про виконавче провадження» (з врахуванням особливостей, встановлених Законом про гарантії) та не належить до компетенції органів Казначейства.

Відповідно до частини першої статті 3 Закону про гарантії виконання рішень суду про стягнення коштів, боржником за якими є державний орган, здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, в межах відповідних бюджетних призначень шляхом списання коштів з рахунків такого державного органу, а в разі відсутності у зазначеного державного органу відповідних призначень - за рахунок коштів, передбачених за бюджетною програмою для забезпечення виконання рішень суду [27].

Закон про гарантії встановлює черговість виконання судових рішень, строки їх виконання та закріплює за стягувачем право на отримання компенсації у разі порушення строків перерахування коштів.

Закон про гарантії визначає, що:

в першу чергу погашається заборгованість за рішеннями суду щодо пенсійних та соціальних виплат, про стягнення аліментів, відшкодування збитків та шкоди, завданих внаслідок злочину або адміністративного правопорушення, каліцтва або іншого ушкодження здоров'я, а також у зв'язку з втратою годувальника;

у другу чергу погашається заборгованість за рішеннями суду, пов'язаними з трудовими правовідносинами;

у третю чергу погашається заборгованість за всіма іншими рішеннями суду.

Бюджетні асигнування на погашення заборгованості визначаються законом про Державний бюджет України на відповідний рік. [27].

Перерахування коштів стягувачу здійснюється у тримісячний строк з дня надходження до органу Казначейства пакету документів щодо виконання рішення суду.

У разі порушення зазначеного строку стягувачу виплачується компенсація в розмірі трьох відсотків річних від несплаченої суми за рахунок коштів, передбачених за бюджетною програмою для забезпечення виконання рішень суду.

Компенсація за порушення строку перерахування коштів стягувачу нараховується:

за рішеннями суду про стягнення коштів з державного органу - Державною казначейською службою України;

за рішеннями суду про стягнення коштів з державного підприємства або юридичної особи - державним виконавцем.

Рішення про виплату компенсації затверджується Головою Державної казначейської служби України, а постанова - керівником органу державної виконавчої служби.

Компенсація нараховується після погашення заборгованості за рішенням суду, оскільки розмір компенсації залежить від кількості днів прострочення платежу [12].

Кошти, виплачені за рішенням суду згідно з Законом про гарантії, вважаються збитками державного бюджету. Посадові та службові особи, дії яких призвели до таких збитків несуть відповідальність згідно з законом.

З метою забезпечення виконання вимог Закону про гарантії постановою Кабінету Міністрів України від 30.01.2013 внесено зміни до Порядку виконання

судових рішень про стягнення коштів державного та місцевих бюджетів або боржників, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 03.08.2011 № 845 (далі – Порядок № 845) та визначено механізм виконання судових рішень органами Казначейства з врахування норм Закону про гарантії.

Відповідно до Порядку № 845 безспірне списання - операції з коштами державного та місцевих бюджетів, що здійснюються з метою виконання Казначейством та його територіальними органами рішень про стягнення коштів без згоди (подання) органів, що контролюють справляння надходжень бюджету, боржників, органів місцевого самоврядування та/або державних органів на підставі виконавчих документів [35].

Боржниками, у розумінні Порядку № 845, є визначені в рішенні про стягнення коштів державні органи, розпорядники бюджетних коштів (бюджетні установи), а також одержувачі бюджетних коштів в частині здійснення передбачених бюджетною програмою заходів, на які їх уповноважено, які мають відкриті рахунки в органах Казначейства, крім рахунків із спеціальним режимом використання [35].

Виконання судових рішень відбувається таким чином.

Після набрання законної сили рішенням суду стягувач подає до органу Казначейства, в якому обслуговується боржник, відповідний пакет документів, перелік яких визначено у пункті 6 Порядку № 845, зокрема: заяву про виконання судового рішення із зазначенням реквізитів банківського рахунку, на який слід перерахувати кошти, або даних про перерахування коштів у готівковій формі засобами поштового зв'язку; оригінал виконавчого документа; судові рішення про стягнення коштів (у разі наявності); оригінал або копії розрахункового документа (платіжного доручення, квитанції тощо), який підтверджує перерахування коштів до відповідного бюджету (у судових рішеннях про стягнення коштів з відповідного бюджету).

При поданні на виконання документів про стягнення коштів слід враховувати, що органи Казначейства здійснюють безспірне списання коштів лише з боржників, рахунки яких відкриті в органах Казначейства.

Державна казначейська служба та її територіальні органи приймають виконавчі документи до розгляду, здійснюють їх реєстрацію, облік, зберігання та в межах наданих повноважень вживають визначені Порядком № 845 заходи, необхідні для забезпечення виконання судових рішень.

Органи Казначейства наділені правом повідомляти орган, який видав виконавчий документ, про наявність обставин, що ускладнюють чи унеможливають його виконання, а також про дії або бездіяльність боржника, що перешкоджає виконанню виконавчого документа; звертатися до органу, який видав виконавчий документ, з заявою про роз'яснення рішення про стягнення коштів, порушувати клопотання про встановлення чи зміну порядку і способу виконання такого рішення, а також відстрочку та/або розстрочку його виконання; безоплатно отримувати необхідні для виконання виконавчих документів судові рішення, пояснення, довідки, іншу інформацію; вимагати від боржників вжиття ними заходів до виконання виконавчих документів; застосовувати заходи впливу до боржників відповідно до Бюджетного кодексу України; відкладати, зупиняти безспірне списання коштів і їх перерахування стягувачам у випадках, передбачених законом та Порядком № 845; вживати інші заходи щодо виконання виконавчих документів [35].

Порядок № 845 визначає також підстави, за наявності яких органи Казначейства повертають виконавчий документ стягувану, до суду або іншого органу (посадової особи), який його видав, без виконання, підстави для відкладення чи зупинення безспірного списання коштів.

У разі повернення виконавчого документа без виконання орган Казначейства робить на ньому відмітку про повернення, зазначивши підставу та

дату повернення, яка засвідчується підписом відповідальної особи, скріпленим гербовою печаткою.

Стягувач має право повторно подати виконавчий документ на виконання до органу Казначейства у встановлений законодавством строк, перебіг якого починається з дня його повернення [35].

Орган Казначейства, до якого надійшов пакет документів про стягнення коштів, у разі відсутності зауважень до його оформлення, не пізніше двох робочих днів визначає коди класифікації видатків бюджету і рахунки, з яких проводиться безспірне списання коштів або надсилає до боржника запит для встановлення відповідних даних.

З дня визначення кодів класифікації видатків бюджету та рахунків боржника, з яких буде проводитись безспірне списання коштів, або на період встановлення таких даних та до моменту забезпечення виконання рішення суду орган Казначейства не проводить платежі за платіжними дорученнями боржника, крім певних напрямків видатків, визначених пунктом 25 Порядку № 845 (наприклад, за захищеними видатками такими як заробітна плата, на сплату податків, комунальних платежів, з рахунків зі спеціальним режимом використання тощо). Безспірне списання коштів з рахунку боржника здійснюється в першочерговому порядку. Проведення платежів з рахунків боржника здійснюється після безспірного списання.

Слід зазначити про існування певних виключень щодо зупинення руху коштів окремим боржникам, зумовленим сучасними реаліями.

Так, на період дії особливого періоду та (або) проведення антитерористичної операції на території України або в окремих її місцевостях, а також здійснення відповідно до Закону України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях» заходів з забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської

федерації у Донецькій та Луганській областях не застосовується зупинення платежів щодо Міноборони, СБУ, МВС, Адміністрації Держспецтрансслужби, Адміністрації Держприкордонслужби, Адміністрації Держспецзв'язку, Національної гвардії, Управління державної охорони, ДСНС, Національної поліції, а також їх територіальних органів (підрозділів), установ, закладів та організацій, що належать до сфери їх управління, інших органів військового управління, Апарату Ради національної безпеки і оборони України, військових частин [35].

Також відповідно до абзацу восьмого пункту 20 Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 09.06.2021 № 590, у разі наявності виконавчого документа про безспірне списання коштів з рахунків розпорядників (одержувачів) бюджетних коштів, залучених до вирішення завдань, пов'язаних із запровадженням і здійсненням заходів правового режиму воєнного стану, зупинення операцій на таких рахунках не застосовується до скасування воєнного стану [34].

У разі недостатності коштів у боржника для виконання судового рішення, орган Казначейства надсилає боржнику вимогу щодо необхідності вжиття заходів для встановлення таких асигнувань або здійснення інших дій, спрямованих на виконання судового рішення. Боржник зобов'язаний протягом одного місяця письмово повідомити орган Казначейства про заходи, вжиті ними з метою виконання судового рішення. Якщо в результаті здійснення таких заходів не забезпечено виконання судового рішення у повному обсязі боржник зобов'язаний щомісяця повідомляти орган Казначейства про вжиті заходи.

Безспірне списання коштів боржника здійснюється органом Казначейства шляхом оформлення розрахункового документа відповідно до вимог законодавства.

Виконані в повному обсязі виконавчі документи з відміткою про виконання повертаються до суду або до органу, який видав виконавчий документ.

Після здійснення безспірного списання коштів з рахунків боржника орган Казначейства інформує про це боржника.

Слід зауважити, що вказаний вище алгоритм виконання судових рішень, визначений Порядком № 845, може бути застосований органами Казначейства не до усіх категорій судових рішень.

Зокрема, це стосується виконавчих документів про стягнення коштів з державних органів, які не мають відкритих рахунків в органах Казначейства. До прикладу це органи Пенсійного фонду України. У такому випадку порядок дій органів Казначейства залежить від статусу стягувача, на користь якого прийняте судове рішення. Якщо стягувачем є державний орган, державне підприємство, орган місцевого самоврядування, підприємство, установа, організація, що належать до комунальної власності, то заходи щодо виконання включають написання листів боржнику про необхідність вжиття заходів щодо виконання рішення суду, інформування суду, який видав виконавчий документ про наявність обставин, які унеможливають його виконання. Аналогічний алгоритм застосовується до виконавчих документів, боржниками з якими є органи місцевого самоврядування. Слід зазначити, що виконання таких судових рішень можливе лише у добровільному порядку боржником.

У разі надходження виконавчих документів про стягнення коштів з державних органів, які не мають відкритих рахунків в органах Казначейства, стягувачами за якими є фізичні особи або юридичні особи приватного права, такі виконавчі документи підлягають виконанню за бюджетною програмою для забезпечення виконання судових рішень, як передбачено Законом про гарантії.

Починаючи з 2013 року у законах України про Державний бюджет України на відповідний рік Державній казначейській службі України затверджується бюджетна програма КПКВК 3504040 «Заходи щодо виконання рішень суду, що гарантовані державою» (далі - КПКВК 3504040).

Розмір фінансування КПКВК 3504040 наведено у Додатку Б.

Виконанню за КПКК 3504040 також підлягають судові рішення, які стосуються спорів фізичних осіб із суб'єктами владних повноважень з приводу обчислення, призначення, перерахунку, здійснення, надання, одержання пенсійних виплат, соціальних виплат або судові рішення, які неможливо виконати протягом двох місяців з дня надходження до органу Казначейства у зв'язку з відсутністю коштів у боржника. При цьому органом Казначейства відновлюється проведення платежів боржника. У разі встановлення боржнику відповідних бюджетних асигнувань після передачі документів за КПКВК 3504040 орган Казначейства здійснює заходи, спрямовані на безспірне списання коштів з рахунків боржника, визначені Порядком № 845 [35].

Зазначена вище норма не застосовується до безспірного списання з боржника за видатками, які фінансуються з місцевих бюджетів та у разі, коли стягувачами є особи, визначені у частині другій статті 2 Закону про гарантії.

Варто звернути увагу також на існування механізму погашення заборгованості за рішеннями суду про стягнення коштів або рішеннями суду якими зобов'язано боржника здійснити нарахування (перерахунок тощо) та/або виплатити кошти, які видані або ухвалені до 1 січня 2013 року.

Такий механізм визначений Порядком погашення заборгованості за рішеннями суду, виконання яких гарантується державою, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 03.09.2014 № 440 (далі – Порядок № 440).

Відповідно до вимог Порядку № 440 пакет документів щодо виконання вказаної вище категорії рішень подається заявником, на користь якого ухвалено рішення, на виконання до відповідного органу державної виконавчої служби за місцезнаходженням боржника.

Після проведення посадовою особою органу державної виконавчої служби необхідних дій, визначених Порядком № 440. Рішення передаються до органів Казначейства актами приймання-передавання окремо щодо кожної черги

погашення заборгованості щокварталу до 10 числа місяця, що настає за звітним періодом, для вжиття заходів з погашення сум заборгованості [37].

Зазначена категорія рішень також виконується за рахунок коштів КПКВК 3504040.

Станом на 01.10.2025 року за КПКВК 3504040 обліковується 254 633 невиконаних судових рішень, розмір заборгованості за якими становить 7,6 млрд грн. З них за першою чергою погашення заборгованості обліковується 7 469 рішень на суму 520,5 млн грн, за другою чергою погашення заборгованості - 6 871 рішення на суму 599,7 млн грн, за третьою чергою погашення заборгованості - 240 293 судових рішення на суму 6,5 млрд грн [5].

Структуру облікованих за КПКВК 3504040 судових рішень відображено у Додатку В.

За час існування КПКВК 3504040, починаючи з 2013 року, до органів Казначейства за вказаною програмою надійшло на виконання 701 092 рішення на суму 13,5 млрд грн.

Станом на 01.10.2025 за КПКВК 3504040 виконуються рішення суду за першою чергою погашення заборгованості, які надійшли у серпні 2024 року. Всього за КПКВК 3504040 виконано 410 549 рішень на суму 4,1 млрд грн, що складає 58,6 % усіх рішень, які надходили на виконання за КПКВК 3504040, починаючи з 2013 року.

Зазначені вище статистичні дані відсутні у відкритому доступі, містяться у звіті про стан виконання судових рішень за програмою КПКВК 3504040 (за статусом запису) станом на 01.10.2025, сформованому за допомогою модуля «АРМ Реєстр судових рішень» єдиної платформи системи обслуговування бюджетів АС «Є -Казна» Державної казначейської служби України. Дані не містять інформацію з обмеженим доступом.

Аналіз зазначеної вище інформації свідчить, що розмір бюджетних асигнувань за КПКВК 3504040 не дає змоги забезпечити своєчасне виконання

судових рішень.

У разі коли для виконання судових рішень за КПКВК 3504040 необхідні додаткові кошти понад обсяг відповідних бюджетних призначень Державна казначейська служба України протягом 10 днів з дня надходження виконавчих документів подає до Міністерства фінансів України пропозиції щодо необхідності внесення змін до закону про Державний бюджет України. При цьому Державна Казначейська служба України відкладає безспірне списання коштів та поновлює його з дати набрання чинності законом про внесення змін до закону про Державний бюджет України [35].

Таким чином, у механізмі виконання судових рішень в Україні органи Казначейства є своєрідною “фінансовою ланкою”. Вони займають проміжне, але ключове місце між судово-виконавчою системою та фінансово-бюджетною сферою. Якщо державна виконавча служба та приватні виконавці забезпечують примусове стягнення коштів з боржників та забезпечують виконання рішень збов’язального характеру, то органи Казначейства реалізують функцію прямого доступу до бюджетних ресурсів шляхом безспірного списання коштів. Їхня діяльність у сфері виконання судових рішень спрямована на забезпечення виконання судових рішень про стягнення коштів державних органів, установ, які фінансуються за рахунок бюджетних коштів, державного та місцевих бюджетів шляхом централізованого фінансування з державного бюджету, забезпечені прозорості та контрольованості бюджетних витрат, пов’язаних із виконанням судових рішень.

РОЗДІЛ 2

ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ КАЗНАЧЕЙСТВА

2.1. Організаційна структура та повноваження органів Державної казначейської служби України

Органи Казначейства України входять до системи органів виконавчої влади та утворені для реалізації державної політики у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів.

Правові засади функціонування органів Державної казначейської служби України визначені Конституцією України, Бюджетним кодексом України, законами України, актами Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів України, іншими нормативно-правовими актами, які є нормативною та методологічною базою основних напрямків формування і виконання державного та місцевих бюджетів.

Державна казначейська служба України (Казначейство) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів і який реалізує державну політику у сферах казначейського обслуговування бюджетних коштів, коштів клієнтів відповідно до законодавства, бухгалтерського обліку виконання бюджетів [32].

Казначейство є юридичною особою публічного права, має самостійний баланс, печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, власні бланки, рахунки в Казначействі і банках [32].

Державна казначейська служба України виконує свої завдання та здійснює повноваження безпосередньо та через утворені у встановленому порядку територіальні органи.

Функції, завдання та повноваження Державної казначейської служби України визначені у Положенні про Державну казначейську службу України, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2015 року № 215, територіальних органів Казначейства - у положеннях, затверджених наказами Державної казначейської служби України.

Органи Казначейства спрямовують свою діяльність на виконання Конституції та законів України, указів Президента України, постанов Верховної Ради України, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, актів Кабінету Міністрів України, доручень Прем'єр-міністра України, наказів Міністерства фінансів України (далі – Мінфін), доручень Міністра, його першого заступника та заступників, наказів Казначейства, доручень Голови Казначейства, актів Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування.

Система органів Казначейства побудована відповідно до принципів централізації та ієрархічності і складається з трьох рівнів:

1. Державна казначейська служба України – головний орган у місті Києві, який формує стратегію розвитку казначейської системи, здійснює загальну координацію та методологічне забезпечення обліку і звітності у бюджетній сфері.

2. Головні управління Державної казначейської служби України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі - територіальні органи, які забезпечують реалізацію державної політики у сферах казначейського обслуговування бюджетних коштів, бухгалтерського обліку виконання бюджетів на обласному рівні.

3. Управління (відділення) Державної казначейської служби України у районах, районах у містах, містах обласного, республіканського значення –

територіальні органи, завданням яких є реалізація державної політики у сферах казначейського обслуговування бюджетних коштів, бухгалтерського обліку виконання бюджетів на районному рівні.

Головні управління Казначейства підзвітні та підконтрольні Казначейству. Управління (відділення) Казначейства підзвітні та підконтрольні Казначейству та відповідним головним управлінням Казначейства [33].

Казначейство очолює Голова, який призначається на посаду та звільняється з посади Кабінетом Міністрів України відповідно до законодавства про державну службу.

Територіальні управління очолюють начальники, які призначаються на посаду Головою Казначейства за погодженням з Міністром та головою відповідної місцевої державної адміністрації та звільняються з посади Головою Казначейства за погодженням з Міністром.

Організаційна структура Головного управління Державної казначейської служби України у Волинській області наведена у Додатку Г.

Розглядаючи завдання, функції та повноваження органів Казначейства Крисоватий А., Кириленко О., Слюз Т. вказують: «Варто зазначити, що Казначейство – єдиний з центральних органів виконавчої влади в Україні, що є учасником системи електронних платежів Національного банку України та поєднує виконуючи функції і механізми діяльності притаманні органам державної влади і механізми діяльності банківської установи» [14,с.39-40].

Повноваження органів Казначейства, на нашу думку, можна згрупувати за такими основними напрямками:

- 1) казначейське обслуговування державного та місцевих бюджетів (розрахунково-касове обслуговування розпорядників та одержувачів бюджетних коштів та інших клієнтів відповідно до законодавства; відкриття та ведення рахунків розпорядників і одержувачів бюджетних коштів; реєстрація та облік

бюджетних зобов'язань, проведення платежів розпорядників та одержувачів бюджетних коштів);

2) управління державними фінансовими ресурсами (управління коштами єдиного казначейського рахунку; регулювання тимчасових касових розривів державного бюджету; управління залишками бюджетних коштів та проведення операцій з державним боргом; ведення бухгалтерського обліку операцій з виконання державного та місцевих бюджетів; зведення і складання звітності про виконання державного, місцевих, зведених місцевих і зведеного бюджетів);

3) здійснення контролю у бюджетній сфері (попередній та поточний контроль за відповідністю платежів узятим бюджетним зобов'язанням та відповідним бюджетним асигнуванням; контроль за веденням бухгалтерського обліку надходжень і витрат державного та місцевих бюджетів, складенням та поданням розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів фінансової і бюджетної звітності; забезпечення фінансової дисципліни розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів);

4) виконання рішень судів та міжнародних зобов'язань держави (безспірне списання коштів державного та місцевих бюджетів, з державних органів та установ на підставі судових рішень, погашення боргових зобов'язань);

5) методологічна та консультаційна діяльність (узагальнення практики застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції, розробка пропозицій щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств та подання їх в установленому порядку Міністру фінансів України, розгляд і погодження проєктів нормативно-правових актів; надання у межах повноважень консультації та роз'яснень учасникам бюджетного процесу).

Таким чином, організаційна структура та повноваження Державної казначейської служби України мають на меті забезпечити єдність та прозорість бюджетного процесу, своєчасне виконання зобов'язань держави, підвищення

рівня фінансової дисципліни. Державна казначейська служба України виступає ключовою інституцією у системі управління державними фінансами, оскільки поєднує функції касового виконання бюджету, контролю та фінансової звітності, що має вирішальне значення для забезпечення фінансової стабільності в Україні.

2.2. Правові механізми виконання судових рішень органами Казначейства (на прикладі державних органів та бюджетних установ)

Механізм виконання судових рішень органами Казначейства буде розглянуто на прикладі Головного управління Державної казначейської служби України у Волинській області (далі – Головне управління Казначейства) як територіального органу Казначейства, до повноважень якого входить здійснення безспірного списання коштів на підставі судових рішень.

Головне управління Казначейства при виконанні рішень суду керується нормами чинних нормативно-правових актів у даній сфері, розпорядчими актами Державної казначейської служби України та з метою забезпечення належного виконання, обліку та зберігання судових рішень та виконавчих документів розробило Порядок здійснення безспірного списання коштів з рахунків боржника, державного та місцевого бюджетів та Порядок здійснення безспірного списання коштів державного бюджету за бюджетною програмою для забезпечення виконання судових рішень та виконавчих документів, які затверджені відповідним наказом Головного управління Казначейства.

В процесі виконання судових рішень про стягнення коштів з державних органів та бюджетних установ Головним управлінням Казначейства задіяні два структурні підрозділи: юридичний відділ та управління обслуговування розпорядників коштів та інших клієнтів.

До Головного управління Казначейства надходять на виконання рішення суду про стягнення коштів з державних органів:

від стягувачів та інших органів Казначейства щодо виконання виконавчих документів про стягнення коштів з боржників, які обслуговуються в Головному управлінні Казначейства;

від стягувачів щодо виконання виконавчих документів за КПКВК 3504040;

від управлінь Державної казначейської служби України у районах та містах Волинської області щодо виконання судових рішень за КПКВК 3504040.

Юридичний відділ забезпечує перевірку правових підстав здійснення безспірного списання коштів не пізніше наступного робочого дня з дня надходження виконавчого документа. У разі виявлення невідповідності вимогам нормативно-правових актів чи необхідності уточнення або отримання додаткової інформації юридичний відділ або повертає пакет документів без виконання, або надсилає лист стягувачу щодо необхідності усунення недоліків чи уточнення інформації та відкладає безспірне списання коштів. За наявності підстав для виконання виконавчих документів юридичний відділ формує юридичний висновок та передає пакет документів для здійснення безспірного списання коштів до управління обслуговування розпорядників коштів та інших клієнтів.

В юридичному висновку зазначаються: дата видачі та номер виконавчого документа, сума до безспірного списання, найменування (ПІБ, назва) стягувача та боржника, кінцевий термін виконання виконавчого документа.

У разі, якщо після передачі виконавчих документів на виконання надходять документи, які можуть вплинути на безспірне списання коштів юридичний відділ невідкладно здійснює перевірку наявності підстав для відкладення або зупинення безспірного списання коштів або повернення виконавчого документа без виконання, про результати якої інформує управління обслуговування розпорядників коштів та інших клієнтів.

Якщо стягувач подав документи про стягнення коштів з боржника, який обслуговується в іншому органі Казначейства, або не за місцезнаходженням державного органу, що не має відкритих рахунків, на яких можуть обліковуватися кошти безпосередньо цього органу, юридичний відділ перенаправляє подані документи до органу Казначейства, в якому обслуговується боржник (за місцезнаходженням державного органу, що не має відкритих рахунків, на яких можуть обліковуватися кошти безпосередньо цього органу), одночасно повідомляючи про це стягувача.

Управління обслуговування розпорядників коштів та інших клієнтів опрацьовує документи, які надійшли від юридичного відділу, та здійснює безспірне списання коштів з рахунків боржника у порядку та строки, визначені Порядком № 845, які описані нижче.

Не пізніше наступного робочого дня з дня надходження від юридичного відділу пакету документів щодо виконання виконавчого документа, управління розпорядників коштів та інших клієнтів визначає коди класифікації видатків бюджету і рахунки, з яких слід провести безспірне списання коштів та повідомляє боржнику про здійснення безспірного списання коштів з його рахунків. У повідомленні зазначаються строк подання боржником інформації, пов'язаної з виконанням рішення про стягнення коштів, який не може перевищувати п'яти робочих днів з дати надходження повідомлення, та відомості про непроведення органом Казначейства платежів за платіжними дорученнями боржника. За обґрунтованою заявою боржника коди класифікації видатків бюджету та/або рахунки, за якими проводиться безспірне списання коштів, можуть бути змінені.

У разі неможливості визначення кодів класифікації видатків бюджету або рахунків, з яких слід проводити безспірне списання коштів управління обслуговування розпорядників коштів та інших клієнтів надсилає боржнику запит для встановлення відповідних даних із зазначенням строку надання відповіді.

З моменту визначення кодів класифікації видатків бюджету та рахунків боржника, з яких буде проводитись безспірне списання коштів або на період встановлення таких даних платежі за платіжними дорученнями боржника не проводяться, крім визначених законодавством випадків.

Управління обслуговування розпорядників коштів та інших клієнтів повертає пакет документів юридичному відділу для повернення стягувачу у випадку:

- надходження від боржника підтвердженої інформації про добровільне виконання виконавчого документа;
- якщо боржник, який є одержувачем бюджетних коштів, повідомляє, що заборгованість за виконавчим документом не відповідає заходам, передбаченим бюджетною програмою, які його уповноважили виконувати, та надає документи, які це підтверджують.

У разі коли за визначеними кодами класифікації видатків бюджету, за якими здійснюється безспірне списання коштів, відсутні відкриті асигнування (кошти на рахунках) або їх недостатньо для виконання рішення суду, управління обслуговування розпорядників коштів та інших клієнтів надсилає боржнику вимогу щодо необхідності вжиття заходів для встановлення таких асигнувань або здійснення інших дій, спрямованих на виконання рішення суду.

З моменту відкриття відповідних асигнувань (надходження коштів на рахунок) управління обслуговування розпорядників коштів та інших клієнтів здійснює безспірне списання коштів шляхом оформлення платіжної інструкції Головного управління Казначейства.

У разі повного виконання рішення про стягнення коштів на виконавчому документі ставиться відмітка у вигляді відбитка штампа казначея «Оплачено» з зазначенням дати перерахування коштів.

У разі часткового виконання рішення про стягнення коштів (у випадку недостатності відкритих асигнувань (коштів) на рахунку боржника) на

виконавчому документі ставиться відмітка у вигляді відбитка штампа казначея «Оплачено» із зазначенням дати та суми списаних коштів, яка засвідчується підписом уповноваженої особи, скріпленим гербовою печаткою.

Після здійснення безспірного списання коштів з рахунків боржника управління обслуговування розпорядників коштів та інших клієнтів готує боржнику відповідне повідомлення у двох примірниках. Один примірник залишається в Головному управлінні Казначейства, другий - надається боржнику разом з випискою з рахунків. Боржник повинен впорядковувати свої зобов'язання та привести зареєстровані бюджетні зобов'язання у відповідність з бюджетними асигнуваннями, а також у разі необхідності внести зміни до кошторису у встановлені законодавством терміни. У разі невиконання боржником зазначених вимог Головне управління Казначейства може застосовувати до нього заходи впливу відповідно до норм Бюджетного кодексу України.

У разі коли судове рішення неможливо виконати протягом двох місяців з дня його надходження у зв'язку з відсутністю у боржника коштів, управління обслуговування розпорядників коштів та інших клієнтів передає таке рішення юридичному відділу для виконання за бюджетною програмою КПКВК 3504040. При цьому проведення платежів боржника відновлюється.

Юридичний відділ за результатами аналізу наявності підстав для виконання виконавчих документів шляхом здійснення безспірного списання коштів державного бюджету за КПКВК 3504040 приймає такі виконавчі документи та забезпечує їх облік та зберігання.

З метою забезпечення обліку виконавчих документів за КПКВК 3504040 Державною казначейською службою України на єдиній платформі системи обслуговування бюджетів АС «Є-Казна» впроваджено модуль «АРМ «Реєстр судових рішень» (далі - АРМ Реєстр судових рішень АС «Є-Казна»).

Зазначений модуль дає змогу належним чином обліковувати виконавчі документи та дотримуватись черговості виконання за датою надходження та черговістю виплат.

Щодо кожного судового рішення працівники юридичного відділу вносять в АРМ Реєстр судових рішень АС «Є-Казна» інформацію про: дату надходження, номер вхідної реєстрації, назву (прізвище, ім'я, по-батькові) стягувача та боржника, суму, яка підлягає стягненню, статус стягувача та боржника, номер та дату судового рішення, назву суду, кінцевий строк виконання рішення, реквізити банківського рахунку стягувача або адресу та поштовий індекс у разі перерахування коштів через оператора поштового зв'язку, коди класифікації видатків бюджету боржника (у разі наявності відкритих рахунків в органі Казначейства).

Для забезпечення належного обліку в АРМ Реєстр судових рішень АС «Є-Казна» виконавчим документам присвоюється один із статусів:

«Уточнення реквізитів» - за наявності підстав для уточнення у стягувача реквізитів банківського рахунку, на який слід перераховувати кошти або даних, необхідних для перерахування коштів через оператора поштового зв'язку;

«Чекає асигнувань» - якщо виконавчий документ очікує виконання за КПКВК 3504040;

“Виконано добровільно” - якщо суми коштів, зазначені у виконавчому документі, перераховані боржником стягувачу;

«Відкладено» - якщо органом, який видав виконавчий документ, призначено до розгляду заяву про роз'яснення рішення про стягнення коштів, встановлення або зміну порядку і способу, розстрочку та/або відстрочку його виконання чи виправлення помилки або про визнання виконавчого документа таким, що не підлягає виконанню; у разі необхідності отримання від стягувача додаткових відомостей для виконання рішення про стягнення коштів тощо;

«Зупинено» - у разі зупинення судом виконання виконавчого документа або звернення до суду із заявою про заміну особи (боржника, стягувача) правонаступником; наявні інші передбачені законом обставини;

«Відкликано стягувачем» - якщо стягувач подав письмову заяву про повернення виконавчого документа;

«Повернуто у зв'язку із смертю стягувача» - у разі отримання від боржника або іншого уповноваженого органу інформації про смерть, оголошення померлим або визнання стягувача безвісно відсутнім;

«Повернуто без виконання» - у разі поновлення судом строку подання апеляційної скарги або прийняття такої апеляційної скарги до розгляду; у разі скасування або визнання нечинним рішення, на підставі якого виданий виконавчий документ, або визнання в установленому порядку виконавчого документа таким, що не підлягає виконанню; у разі повернення виконавчого документа без виконання на вимогу суду або іншого органу (посадової особи), який видав виконавчий документ; якщо рішення фактично виконано під час виконання рішення Європейського суду з прав людини; якщо протягом місяця з дня звернення до стягувача для отримання додаткових відомостей для виконання рішення про стягнення коштів ним не надано таких відомостей органу Казначейства; наявні інші передбачені законом випадки.

«Виконано» - для судових рішень, які виконані за рахунок коштів КПКВК3504040.

Виконання судових рішень за КПКВК 3504040 відбувається таким чином.

Державна казначейська служба України формує реєстр виплат з переліком виконавчих документів, за якими настає черга для виконання, про що листом інформує територіальні управління Казначейства обласного рівня.

Головне управління Казначейства, отримавши реєстр виплат за судовими рішеннями, включеними до реєстру, направляє до боржників листи щодо уточнення актуальності здійснення безспірного списання коштів, розміру суми

коштів, що підлягає стягненню, наявності/відсутності підстав для відкладення/зупинення безспірного списання коштів.

За результатами опрацювання отриманої від боржників інформації Головне управління Казначейства направляє у встановлені терміни до Казначейства пакети документів щодо виконання судових рішень, включених до реєстру.

Державна казначейська служба України здійснює виконання судових рішень, надісланих Головними управліннями Казначейства, шляхом оформлення платіжних інструкцій у АС «Є-Казна».

Під час перебування судових рішень на виконанні за КПКВК 3504040 управління обслуговування розпорядників коштів та інших клієнтів, з метою забезпечення здійснення безспірного списання коштів з рахунків боржників, проводить моніторинг асигнувань, затверджених кошторисом (планом використання бюджетних коштів), надходжень та відкритих асигнувань за відповідними кодами бюджетної класифікації видатків боржників, необхідних для списання коштів за такими рішеннями шляхом формування щотижня відповідного звіту в АС «Є-Казна».

На початку бюджетного року, у разі відсутності у боржника у минулому бюджетному періоді бюджетної програми за відповідним напрямом або її зміни, управління обслуговування розпорядників коштів та інших клієнтів направляє боржнику лист про необхідність визначення кодів класифікації видатків бюджету.

За результатами щотижневого моніторингу, у разі встановлення боржнику відповідних бюджетних асигнувань після передачі виконавчих документів на облік за КПКВК 3504040, управління обслуговування розпорядників коштів та інших клієнтів невідкладно письмово інформує про це юридичний відділ.

Юридичний відділ після отримання вищезазначеної інформації вживає заходи з перевірки стану виконавчого документа та актуальності банківських реквізитів стягувача. За результатами вжитих заходів протягом двох робочих днів юридичний відділ передає управлінню обслуговування розпорядників коштів та

інших клієнтів пакет документів щодо стягнення коштів з боржника для здійснення безспірного списання коштів. При цьому виконавчі документи продовжують обліковуватися на виконанні за КПКВК 3504040.

Управління обслуговування розпорядників коштів та інших клієнтів здійснює щодо боржника заходи відповідно до Порядку № 845 та після здійснення безспірного списання коштів з рахунків боржника (повністю або частково) протягом трьох робочих днів повертає оригінал виконавчого документа (з відповідною відміткою про виконання) до юридичного відділу.

Юридичний відділ при повному виконанні виконавчого документа за рахунок коштів боржника присвоює йому статус “Виконано добровільно” у відповідному записі АРМ Реєстр судових рішень АС «Є-Казна» та повертає виконаний виконавчий документ до органу, що його видав. При частковому виконанні виконавчого документа до АРМ Реєстр судових рішень АС «Є-Казна» вноситься інформація про суму часткового виконання.

Після виконання у повному обсязі виконавчих документів юридичний відділ забезпечує їх повернення до суду або інших органів (посадових осіб), які їх видали.

Якщо у боржника або головного розпорядника бюджетних коштів є окрема бюджетна програма для забезпечення виконання рішень суду безспірне списання коштів та вищевказані дії застосовуються лише до такої бюджетної програми. Наприклад, зазначена програма затверджена у кошторисі Головного управління Державної податкової служби України у Волинській області.

Основну питому вагу серед судових рішень, які надходять на виконання до Головного управління Казначейства, складають рішення про стягнення коштів з Головного управління Державної податкової служби України у Волинській області, Головного управління пенсійного фонду України у Волинській області, Територіального центру комплектування та соціальної підтримки у Волинській області.

Станом на 01 жовтня 2025 року протягом поточного року Головним управлінням Казначейства опрацьовано 1387 судових рішень на суму 7,0 млн грн. З них прийнято до виконання 1358 рішень суду на суму 7,0 млн грн, повернуто без виконання стягувачам 29 рішень на суму 35,1 тис.грн, виконано 470 рішень на суму 1,4 млн грн, до виконання за КПКВК 3504040 включено 709 рішень на суму 5,6 млн грн. Слід зауважити, що у структурі виконаних судових рішень найбільшу питому вагу займають рішення про стягнення коштів з Головного управління Державної податкової служби України у Волинській області (за рахунок відповідної програми, передбаченої к кошторисі боржника, виконуються рішення, які надійшли на виконання у травні 2024 року) та Територіального центру комплектування та соціальної підтримки у Волинській області (виконуються рішення, які надійшли у серпні 2025року).

Основною причиною повернення судових рішень без виконання є описки в судових рішеннях, виконавчих документах, ненадання стягувачами додаткових відомостей, необхідних для виконання судового рішення.

Станом на 01 жовтня 2025 року по Волинській області за КПКВК 3504040 знаходиться на виконанні 24 812 рішень на суму 36,9 млн грн. З них 15 рішень на суму 1,7 млн грн за першою чергою погашення заборгованості, 10 рішень на суму 1,5 млн грн. за другою чергою погашення заборгованості, 24 787 рішень на суму 33,7 млн грн. за третьою чергою погашення заборгованості. Слід зауважити, що за третьою чергою погашення заборгованості 24 442 рішення на суму 22,5 млн грн – рішення про стягнення на користь фізичних осіб судових витрат з органів Пенсійного фонду Волинської області та Управлінь соціального захисту населення. Решта 615 рішень на суму 11,2 млн грн. – рішення про стягнення коштів (судових витрат, невиконаних договірних зобов'язань) на користь фізичних осіб- підприємців та юридичних осіб приватного права. Боржниками за такими рішеннями, в основному, є органи податкової служби, структурні підрозділи місцевих державних адміністрацій

Станом на 01 жовтня 2025 року у Головному управлінні Казначейства також перебуває на виконанні 63 рішення на суму 10,4 млн грн, механізм виконання яких не врегульований нормативно-правовими актами. У зв'язку з відсутністю у боржника – Головного управління Пенсійного фонду України у Волинській області, відкритих рахунків, Головне управління Казначейства не має можливості вжити заходи, визначені у пунктах 28-32 Порядку № 845. Такі рішення не підлягають виконанню за КПКВК 3504040, оскільки на них не розповсюджується дія Закону про гарантії. В переважній більшості це рішення про стягнення коштів з Головного управління Пенсійного фонду України у Волинській області на користь Державної судової адміністрації України, центрів зайнятості, органів державної виконавчої служби України.

Зазначені вище статистичні дані відсутні у відкритому доступі, містяться у службових документах Головного управління Казначейства та у звіті про стан виконання судових рішень за програмою КПКВК 3504040 (за статусом запису) станом на 01.10.2025, сформованому за допомогою АРМ Реєстр судових рішень АС «Є -Казна». Дані не містять інформацію з обмеженим доступом.

Аналіз зазначеної вище інформації свідчить про відсутність своєчасного виконання переважної частини судових рішень, які надходять на виконання до Головного управління Казначейства.

Таким чином, виконання судових рішень про стягнення коштів з державних органів та бюджетних установ здійснюються органами Казначейства відповідно до чинного правового регулювання з використання автоматизованої системи, яка дає змогу забезпечити належний облік та черговість виконання судових рішень. Водночас аналіз стану виконання судових рішень свідчить про несвоєчасність їх виконання та наявність великої кількості невиконаних судових рішень, боржником за якими є державні органи та бюджетні установи.

2.3. Проблемні аспекти правозастосовної практики виконання судових рішень органами Казначейства

Правозастосовна практика виконання судових рішень органами Державної казначейської служби України має ряд проблемних аспектів, які суттєво впливають на ефективність реалізації органами Казначейства завдань у сфері виконання судових рішень. Основні з них, на нашу думку, можна узагальнити таким чином:

1. Недосконалість законодавчої бази, прогалини та колізії в законодавстві.

Нормативно-правова база, яка регламентує порядок виконання судових рішень про стягнення коштів з державних органів є досить громіздкою та передбачає різні механізми виконання судових рішень залежно від статусу стягувача та боржника. Так, Закон України «Про виконавче провадження» передбачає, що державний або приватний виконавець здійснює примусове виконання всіх рішень судів. Закон про гарантії встановлює, що виконання рішень про стягнення коштів з державних органів здійснюється не виконавцями, а органами Казначейства, виконання судових рішень про стягнення коштів з державних підприємств та про зобов'язання вчинити дії - органами державної виконавчої служби. Як наслідок виникає подвійне тлумачення норм і стягувачу важко зорієнтуватись, куди подавати на виконання виконавчий документ.

Поряд з механізмом стягнення пенсійних виплат з органів Пенсійного фонду України, який визначено Порядком № 845, існує механізм виконання таких рішень органами Пенсійного фонду добровільно. Зокрема, відповідно до Порядку здійснення з бюджету Пенсійного фонду України видатків на виплату пенсій (щомісячного довічного грошового утримання суддям у відставці), призначених (перерахованих) на виконання судових рішень, затвердженого

постановою Кабінету Міністрів України від 14.07.2025 № 821, видатки на виплату нарахованих пенсій (щомісячного довічного грошового утримання суддям у відставці) за рішеннями суду за минулий час (тобто за період, визначений за рішеннями суду, які набрали законної сили та видані або ухвалені після набрання чинності Законом України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень», на виконання яких визначено зобов'язання органу Пенсійного фонду України здійснити нарахування/перерахунок/виплату сум пенсії, доплат, надбавок тощо до пенсії, довічного грошового утримання суддям у відставці, за час, що передує даті набрання законної сили такими рішеннями суду) та перерахованих пенсій за такими рішеннями суду здійснюються за окремими напрямками, передбаченими в бюджеті Пенсійного фонду України на таку мету, за джерелами виплати відповідних сум, визначених законодавством [36].

Наявність таких норм у чинному законодавстві може мати наслідком подвійне виконання рішень суду.

Положення діючого законодавства не містять норм, які визначають порядок виконання рішень суду про стягнення коштів з державного органу, який не має відкритих рахунків в органах Казначейства, а стягувачем є державний орган, державне підприємство, орган місцевого самоврядування, підприємство, установа, організація, що належать до комунальної власності. Така ситуація обумовлена сукупністю двох факторів: по-перше, на такі рішення не розповсюджується дія Закону про гарантії, по-друге, державний орган у даному випадку не є боржником у контексті Порядку № 845, оскільки не має відкритих рахунків в органах Казначейства, що унеможлиблює здійснення безспірного списання коштів з його рахунків. В результаті рішення зазначеної категорії залишаються невиконаними. У межах наданих повноважень органи Казначейства надсилають боржникам листи щодо необхідності вжиття ними заходів щодо виконання рішення суду. Зазвичай такі листи залишаються без належного реагування зі сторони боржника. До прикладу, це рішення про стягнення коштів на користь центрів зайнятості, органів

Державної судової адміністрації України, органів державної виконавчої з органів Пенсійного фонду України. Слід зазначити, що підстави для повернення таких рішень без виконання в органів Казначейства відсутні.

Схожа ситуація виникає у випадках, коли кошти підлягають стягненню з органів місцевого самоврядування, які не мають відкритих рахунків в органах Казначейства, зокрема з міських рад. Відповідно до норм Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» міські ради можуть фінансуватись та проводити видатки через виконавчі комітети. При цьому міська рада та виконавчий комітет є окремими юридичними особами [38]. Позови подаються до міської ради (як до окремої юридичної особи), яка, на думку позивача, порушила його права. В результаті суди виносять рішення про стягнення коштів з міських рад, які в подальшому стягувачі подають на виконання до органів Казначейства. Однак у таких випадках органи Казначейства не можуть вжити до боржника заходи, визначені пунктами 24-32 Порядку № 845 у зв'язку з відсутністю у боржника відкритих рахунків. Підстави для виконання таких рішень за КПКВК 3504040 також відсутні, оскільки органи місцевого самоврядування не входять до переліку, визначеного частиною першою статті 2 Закону про гарантії. Вказана норма Закону про гарантії кореспондується з абзацом другим пункту 33 Порядку № 845, згідно з якою норми щодо виконання рішень суду за бюджетною програмою для забезпечення виконання судових рішень та виконавчих документів не застосовуються до безспірного списання з боржника за видатками, які фінансуються з місцевих бюджетів.

Виконання рішень органами Казначейства у такому випадку полягає у написанні листів міській раді та відповідному виконавчому комітету щодо необхідності вжиття заходів, спрямованих на виконання рішення суду. Зазвичай такі рішення повертаються стягувачу та залишаються невиконаними. Стягувач має можливість отримати кошти лише у разі добровільного погашення заборгованості виконавчим комітетом.

По певних категоріях судових рішень відсутні бюджетні програми, за рахунок коштів яких можливо забезпечити виконання судових рішень. Це, наприклад, рішення про стягнення з державного бюджету інфляційних втрат, 3% річних, відшкодування шкоди, завданої законом, що визнаний неконституційним. Слід зазначити, що стягнення таких коштів з державного бюджету у відповідних випадках визначені нормами цивільного законодавства України і такі рішення досить часто виносяться судами. Водночас норми законодавства визначають принцип цільового використання бюджетних коштів. Так, статтею 95 Конституції України та пунктом 8 частини першої статті 7 Бюджетного кодексу України встановлено правило, за яким виключно Законом про державний бюджет України визначаються будь-які видатки держав, розмір і цільове спрямування цих видатків.

Частиною першою статті 23 Бюджетного кодексу України передбачено, що будь-які бюджетні зобов'язання та платежі з бюджету здійснюються лише за наявності відповідного бюджетного призначення, якщо інше не передбачено законом про Державний бюджет України [4].

Бюджетне призначення встановлюється Законом про Державний бюджет України.

Відповідно до пункту 20 частини першої статті 116 Бюджетного кодексу України взяття зобов'язань без відповідних бюджетних асигнувань або з перевищенням повноважень, встановлених цим Кодексом чи законом про Державний бюджет України є порушенням бюджетного законодавства.

Таким чином, судові рішення про стягнення коштів без встановлених бюджетних призначень законом про державний бюджет України на відповідний рік не може бути виконане, оскільки це має наслідком порушення норм бюджетного законодавства. Водночас Закон про гарантії передбачає обов'язковість виконання рішення на підставі виконавчого документа.

Однією з прогалин у законодавстві є відсутність у чинній редакції Закону України «Про виконавче провадження» норми про обов'язкову наявність на виконавчому документі підпису уповноваженої посадової особи із зазначенням її прізвища та ініціалів і скріплення печаткою, що може мати наслідком фальсифікацію та підроблення виконавчих документів під час пред'явлення їх до виконання у паперовій формі.

Норми Бюджетного кодексу України та Закону про гарантії встановлюють черговість виконання судових рішень органами Казначейства. Однак, відсутній нормативно-правовий акт, який би визначав, яким саме чином встановлювати черговість виконання судових рішень: за датою знаходження спочатку по першій черзі, потім по другій і третій чергах, чи за датою надходження одночасно за трьома чергами. Наразі, керуючись роз'ясненням Міністерства юстиції України, Державна казначейська служба застосовує перший варіант, який з одного боку забезпечує першочергове виконання судових рішень щодо соціальних виплат, а з іншого боку – у зв'язку з недостатнім бюджетним фінансуванням нівелює право стягувачів на виконання судових рішень другої та третьої черги погашення заборгованості.

Через відсутність належного нормативного регулювання виникає проблема невиконання судових рішень, боржники за якими перебувають у стані припинення (ліквідації/реорганізації). Виконання таких судових рішень за рахунок коштів боржника перешкоджає ряд причин. Зокрема, такий боржник зазвичай не має відкритих рахунків в органі Казначейства. Крім того, законами України про державний бюджет на відповідний рік не затверджуються видатки на фінансування державних органів та бюджетних установ, які перебувають у стані припинення. При цьому суди продовжують ухвалювати рішення про стягнення коштів з таких державних органів на користь стягувачів. Органи Казначейства систематично звертаються до зазначеної категорії боржників з вимогами щодо необхідності вжиття заходів для виконання судових рішень. Однак у переважній

більшості таке листування залишається без належного реагування, а судові рішення, у кращому випадку, чекають виконання за рахунок коштів КПКВК 3504040 або повертаються без виконання. Шляхом вирішення вказаної проблеми може бути звернення стягувача до суду з заявою про заміну боржника на правонаступника. Зазначена судова практика існує та може бути рекомендована стягувачам як спосіб забезпечення виконання судового рішення. Водночас така процедура не може бути застосована у трудових спорах та у випадках, коли боржник перебуває у стані припинення, оскільки відповідно до існуючої судової практики у таких справах заміна відповідача на правонаступника неможлива.

Ще однією прогалиною у законодавстві є відсутність норми, яка б передбачала при внесенні відомостей про припинення юридичної особи (державного органу) надання державному реєстратору підтвердження щодо відсутності заборгованості за судовими рішеннями, які виконуються органами Казначейства. Це дає змогу боржнику припинити свою діяльність за наявності непогашеної заборгованості за судовими рішеннями, які знаходяться на виконанні в органах Казначейства.

Слід зазначити, що відповідно до абзацу десятого пункту 11 частини першої статті 28 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» підставою для відмови у державній реєстрації припинення юридичної особи приватного права є відкрите виконавче провадження стосовно юридичної особи, що припиняється в результаті ліквідації [28].

2. Невідповідність між обсягом зобов'язань за судовими рішеннями та бюджетним фінансуванням.

Вагомим фактором, від якого залежить своєчасність виконання судових рішень органами Казначейства, особливо в умовах воєнного стану, є рівень бюджетного фінансування.

Виконання рішень, пов'язаних зі стягненням коштів з державних органів, державного або місцевих бюджетів, часто наштовхується на проблему дефіциту фінансування. У результаті держава не може своєчасно забезпечити виплати, передбачені рішеннями суду. Це породжує значні черги у виконанні рішень та підриває довіру не лише до судової системи, а й до держави загалом.

Закон гарантує, що у разі відсутності у боржника бюджетних призначень, рішення має бути виконане за рахунок коштів відповідної бюджетної програми. Однак така бюджетна програма теж фінансується з державного бюджету, тобто виконання судових рішень за рахунок коштів програми теж залежить від рівня фінансової забезпеченості витрат державного бюджету. Недостатнє фінансування не завжди дає можливість забезпечити своєчасне виконання судових рішень та призводить до виникнення заборгованості.

Водночас практика Європейського суду з прав людини свідчить, що недостатність коштів у державному бюджеті не може виправдовувати несвоєчасне виконання рішення суду. Так, у рішенні у справі «Шмалько проти України» суд вказує, що: «Орган державної влади не має права посилатися на брак коштів на виправдання неспроможності виконати судове рішення про виплату боргу [49].

3.Тривалі строки виконання судових рішень.

Вказаний проблемний аспект є наслідком дефіциту фінансування видатків державних органів та бюджетних програм, призначених для виконання судових рішень.

Хоча законодавство передбачає обов'язковість та безумовність виконання судових рішень, на практиці їх реалізація часто відтерміновується. Виконавчі документи нерідко роками перебувають на виконанні в органах Казначейства, що суперечить вимогам статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод щодо «розумного строку» судового провадження.

Слід зазначити, що такі важелі впливу як винесення окремої ухвал суду, встановлення судового контролю чи накладення штрафу, які можуть застосовуватись у випадку несвоєчасного виконання чи невиконання судового рішення, не мають практичного впливу на прискорення стягнення коштів з державного органу, оскільки такі процесуальні рішення не змінюють ні встановленої законом черговості виконання рішень органами Державної казначейської служби України, ні факту, що виконання рішень можливе лише за умови фактичного фінансування видатків з бюджету.

До тривалих строків виконання призводить також зловживання боржниками своїми правами, які у певних випадках дають можливість не виконувати рішення суду. Наприклад, недобросовісне використання права на звернення до суду з заявами про роз'яснення судового рішення, зміни порядку і способу виконання, заміни боржника правонаступником, з метою затягування виконання судового рішення. Відповідно до вимог Порядку № 845 подання зазначених процесуальних документів є підставою для відкладення або зупинення виконання судового рішення.

4.Перекладання відповідальності на органи Казначейства.

Відповідно до норм діючого законодавства органи Казначейства не є органами примусового виконання рішень та не мають реальних важелів впливу на боржників за судовими рішеннями.

Механізм притягнення органами Казначейства боржників до відповідальності в разі невиконання рішення суду відсутній. По суті органи Казначейства є технічним виконавцем судових рішень у частині забезпечення безспірного списання коштів з бюджету та державних органів. Однак на практиці саме органи Казначейства піддаються найбільшій критиці як з боку стягувачів, так і з боку судової гілки влади. Судова практика свідчить про наявність значної кількості судових рішень про визнання неправомірними дій чи бездіяльності органів Казначейства в процесі виконання судових рішень (справи

№ 420/4801/22[46], № 300/4937/22[43], №160/23091/21[42], № 200/4120/19-а [24], № 910/6471/19 [23] та інші). При цьому проблема фактично полягає у відсутності достатнього фінансового ресурсу для своєчасного забезпечення виконання судових рішень органами Казначейства. Реальна відповідальність державних органів та бюджетних установ за невиконання ними судових рішень практично відсутня.

5. Відсутність ефективних компенсаторних механізмів та належного контролю за виконанням судових рішень.

Прийняття Закону про гарантії не забезпечило вирішення проблеми невиконання судових рішень, що підтвердилось повторною її констатацією у рішенні «Бурмич та інші проти України» від 12.10.2017р. (заява № 46852/13 та інші).

У вказаному рішенні Європейський суд з прав людини ще раз наголосив на наявності в Україні проблеми невиконання судових рішень та закликав державу розробити дієвий механізм усунення системних та грубих порушень прав людини, визначивши строк у два роки для вирішення цієї проблеми. Цього разу суд не обмежився тільки зауваженнями у бік України. Вищезазначеним рішенням з реєстру Європейського суду з прав людини виключено 12 143 заяв проти України, що стосувалися того самого питання. Більше того, суд постановив, що у подальшому усі заяви проти України щодо невиконання судових рішень не будуть розглядатися, а переадресовуватимуться Комітету міністрів, доки Україна не розробить належного механізму) [49].

Черевко Н. з приводу вказано вище зазначає: «У 2020 році Комітет міністрів ухвалив Тимчасову резолюцію CM/ResDH(2020)211, якою закликав Україну до невідкладних реформ. Комітет зазначив, що роками держава не виконує остаточні рішення, зокрема у справах щодо соціальних виплат, пенсій, заборгованостей перед працівниками підприємств тощо, що дискредитує принцип правової визначеності та підриває довіру громадян до правосуддя. Справа «Бурмич та інші

проти України» є лакмусовим папірцем ефективності як національних правових механізмів, так і самого ЄСПЛ» [54].

Зазначене вище свідчить, що хоча законодавство передбачає можливість створення компенсаторних механізмів, які б забезпечували своєчасність та повноту виконання судових рішень проти держави, на практиці вони не функціонують належним чином.

Нормами чинного законодавства не передбачені форми належного парламентського або іншого контролю за виконанням судових рішень.

Парламентський контроль за виконанням судових рішень в Україні здійснюється Верховною Радою України через систему спеціальних інституцій. Нагляд за дотриманням законодавства у цій сфері здійснює Комітет Верховної Ради з питань правової політики, контроль за фінансовим аспектом та використанням бюджетних коштів, спрямованих на виконання судових рішень,— Комітет з питань бюджету та Рахункова палата України, захист прав громадян у разі невиконання рішень судів забезпечує Уповноважений Верховної Ради України з прав людини.

Тобто, контроль за виконанням судових рішень розподілений між кількома суб'єктами без єдиного координуючого органу, що призводить до дублювання або, навпаки, прогалин при здійсненні контролю; комітети Верховної Ради здебільшого мають рекомендаційні повноваження, вони можуть проводити слухання, готувати висновки, але не мають інструментів примусу для забезпечення виконання судових рішень; парламентський контроль значною мірою обмежений рамками Бюджетного кодексу України, який пов'язує виконання рішень із наявністю бюджетних призначень; уряд не подає до Верховної Ради регулярних та повних звітів про стан виконання судових рішень, а наявні дані — неповні та статистично нечіткі; відсутність публічного реєстру невиконаних рішень знижує гласність і підзвітність у цій сфері; жоден орган чи посадова особа фактично не несе належної відповідальності за невиконання

судових рішень, навіть якщо такі факти виявлені у звітах Рахункової палати або Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Таким чином, неефективність парламентського контролю за виконанням судових рішень в Україні зумовлена обмеженістю контрольних повноважень Верховної Ради, відсутністю реальних механізмів впливу на виконавчу владу та системної координації між відповідальними органами. Контроль має переважно декларативний характер і не супроводжується практичними санкціями чи зобов'язаннями уряду щодо усунення порушень. Недостатня прозорість звітування, залежність від бюджетних рішень та відсутність персональної відповідальності посадових осіб додатково знижують результативність парламентського нагляду у цій сфері.

6. Недостатній рівень цифровізації процесу виконання судових рішень та відсутність належного обліку судових рішень, ухвалених проти держави.

Незважаючи на впровадження електронного документообігу, взаємодія між судами, органами виконавчої служби та Казначейством часто залишається забюрократизованою. Це створює затримки та ускладнює контроль за реальним станом виконання рішень.

Так, на сьогодні актуальним є питання переходу до електронних форматів у процесі виконання судових рішень, що має на меті спростити і прискорити ці процеси, зменшити бюрократичні бар'єри та покращити доступність послуг для громадян. Про зазначену тенденцію свідчить інформація, розміщена на сайті судової влади України [1].

Низкою нормативно-правових актів впроваджено процес виконання судових рішень на підставі електронних виконавчих документів. Відповідно до Закону України “Про виконавче провадження”, Положення про автоматизовану систему виконавчого провадження, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 05 серпня 2016 року № 2432/5, державними підприємствами “Інформаційні судові системи” та “Центр судових сервісів” з 12 вересня 2023 року впроваджено

сервіс надсилання сторонам електронних виконавчих документів до Електронних кабінетів в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі та можливість їх пред'явлення в електронній формі до державних і приватних виконавців для подальшого виконання [31].

На сьогодні автоматизована електронна взаємодія підсистеми “Електронний суд” з інформаційними ресурсами Державної казначейської служби України відсутня. Крім того, виконання органами Казначейства виконавчих документів в електронному форматі не передбачене жодним регламентуючим діяльність Казначейства нормативним актом.

Станом на сьогодні відсутня офіційна статистика щодо точної кількості та суми невиконаних судових рішень, ухвалених проти держави. Така проблема обумовлена відсутністю автоматизованої системи обліку зазначеної категорії судових рішень та тим фактором, що не всі судові рішення подані на виконання. Державна казначейська служба має можливість обліковувати лише подані на виконання рішення суду.

Враховуючи вищевикладене, проблемні аспекти виконання судових рішень органами Казначейства зводяться до поєднання фінансових, організаційних та правових факторів.

Незважаючи на те, що судові рішення мають обов'язковий характер та державою створено додатковий механізм щодо гарантування виконання судових рішень існують певні проблеми щодо забезпечення ефективних засобів правового захисту права на виконання рішень у розумний строк. Розбіжності між положеннями окремих нормативних актів або відсутність норм, які регламентують відповідні процеси, недостатня конкретизація окремих положень нормативно-правових актів призводить до виникнення певних проблемних моментів при виконанні органами Казначейства судових рішень. Недостатній рівень бюджетного фінансування, відсутність належного обліку та рівня цифровізації процесів, неефективність парламентського контролю за виконанням судових

рішень посилює проблему зростання заборгованості за невиконаними рішеннями, боржником за якими є держава. Вирішення цих проблем потребує комплексного підходу: вдосконалення законодавчої бази, запровадження ефективних механізмів фінансування судових рішень, підвищення прозорості процедур та забезпечення належного контролю з боку держави за станом виконання судових рішень.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ ОРГАНАМИ КАЗНАЧЕЙСТВА

3.1. Зарубіжний досвід виконання судових рішень фінансово-бюджетними органами та його імплементація в Україні

Виконання судових рішень, пов'язаних із зобов'язанням держави здійснити видатки з бюджету чи відшкодувати шкоду, завдану незаконними діями органів влади, є важливою складовою у забезпеченні ефективного публічного управління та функціонування правової держави. У більшості зарубіжних країн питання виконання судових рішень, пов'язаних зі стягненням коштів з держави чи її органів, регулюється спеціальними фінансово-бюджетними механізмами. Головною метою є забезпечення балансу між принципом обов'язковості судового рішення та принципом стабільності державних фінансів. Аналіз зарубіжного досвіду свідчить, що для таких справ встановлено спеціальний правовий режим, який відрізняється від процедури виконання рішень щодо приватних боржників та дозволяє виокремити декілька моделей організації виконання таких рішень.

Франція

У Франції існує розвинена система адміністративної юстиції. Механізм виконання рішень про стягнення коштів з бюджету закріплений у Code de justice administrative (Кодекс адміністративного судочинства).

Рішення адміністративних судів, що передбачають відшкодування коштів громадянам чи юридичним особам за рахунок держави, виконуються через систему Trésor public (Державного казначейства). Зобов'язання держави виконуються у пріоритетному порядку шляхом внесення відповідних змін до бюджетних асигнувань. Особливістю французької моделі є те, що відмова від

добровільного виконання рішень розглядається як порушення фінансової дисципліни та принципу верховенства права, і держава може бути зобов'язана сплатити додаткові штрафи.

Після винесення рішення канцелярія суду або судовий пристав-виконавець офіційно повідомляє про рішення сторонам та надсилає копію рішення, яке набрала законної сили, розпоряднику бюджетних коштів, який є боржником. Адміністративні рішення щодо держави та публічних установ мають силу виконавчого документа і є обов'язковими та достатніми для виконання судового рішення за рахунок бюджетних коштів. Цей принцип закріплено у Code de justice administrative (Кодексі адміністративного судочинства).

Відповідно до ст. L. 911-9 Code de justice administrative (Кодексу адміністративного судочинства), коли остаточне рішення суду зобов'язує державу виплатити певну суму грошей, розмір якої встановлений самим рішенням, ця сума має бути винесена протягом двох місяців з моменту повідомлення про рішення суду (тут і далі переклад наш. – Г.Н.) [57].

Цей строк є обов'язковим для усіх органів влади. Протягом двох місяців розпорядник бюджетних коштів, який є боржником, зобов'язаний видати *ordonnancement de paiement* (розпорядження на платіж) та подати його на оплату до *Trésor public* (Державного казначейства).

У випадках, коли у відповідному бюджеті відсутні необхідні асигнування, законодавство та практика адміністративних судів Франції передбачають низку компенсаторних механізмів.

Якщо боржник протягом двох місяців не видає розпорядження на оплату стягував може звернутися до перфекта (якщо боржник є місцевим органом влади) або до *Conseil d'État* (Державна рада Франції) (якщо боржник є центральним органом влади). В такому разі компетентний орган може доручити *Trésor public* (Державному казначейству) безпосередньо здійснити платіж. У випадку

відсутності коштів, Міністерство фінансів може відкрити додаткове фінансування, що дозволяє уникнути блокування виконання рішення суду.

Якщо орган влади не виконує рішення у встановлений строк, адміністративний суд за власною ініціативою або за зверненням стягувача має право накласти *astreinte* (щоденний штраф) відповідно до ст. L.911-7 *Code de justice administrative* (Кодексу адміністративного судочинства) та ст. L131-14 *Code des juridictions financières* (Кодексу фінансових юрисдикцій) штраф стягується на користь стягувача [58].

У певних випадках застосовується *référé-provision* (термінове провадження) – спеціальна процедура адміністративного або цивільного судочинства у Франції, яка дозволяє отримати швидке судові рішення, з допомогою якої суд може зобов'язати державний орган або орган місцевого самоврядування негайно виплатити кошти навіть за відсутності бюджетних асигнувань.

Контроль за виконанням рішень суду, боржником у яких є держава, здійснюють *Conseil d'État* (Державна рада Франції) та *Cour des comptes* (Рахункова палата Франції).

Conseil d'État (Державна рада Франції) наділена правом застосовувати до органів влади механізм *astreinte* (щоденні штрафи) за прострочення виконання рішень суду. Ця практика активно використовується у справах, де держава чи муніципалітети затягують виконання рішення суду. *Conseil d'État* (Державна рада Франції) може також застосовувати *référé-provision* (термінове забезпечення).

Cour des comptes (Рахункова палата Франції) здійснює опосередкований контроль за тим, як держава виконує судові рішення. До її повноважень належить перевірка правильності та регулярності витрачання державних коштів, у тому числі тих, що йдуть на виплати за судовими рішеннями. *Cour des comptes* (Рахункова палата Франції) звітує про стан фінансів, показує, скільки коштів витрачається на виконання судових рішень і чи держава належним чином планує ці витрати у бюджеті. У разі виявлення затримки чи неефективності (наприклад,

недостатнє планування фінансів на ці витрати), вносить зауваження уряду та парламенту. У щорічних звітах Cour des comptes (Рахункової палати Франції) можна знайти окремі розділи про витрати на судові рішення проти держави, де аналізуються проблеми фінансування, дефіцит бюджетних асигнувань або затримки з виплатами.

Таким чином, досвід Франції свідчить, що ефективність виконання рішень забезпечується не стільки примусовими заходами, скільки поєднанням бюджетної дисципліни та стимулюючих санкцій.

Польща

Виконання судових рішень проти держави у Польщі ґрунтується на комплексі нормативних актів цивільного, адміністративного та фінансового права, з врахуванням практики національних судів та міжнародних норм права. Такий підхід забезпечує баланс між правами стягувачів та бюджетними можливостями держави, сприяє контролю за своєчасним виконанням рішень.

Прядок виконання зазначеної категорії судових рішень у Польщі регламентують такі нормативно–правові документи:

Kodeks postępowania cywilnego (1964 р.) (Цивільний процесуальний кодекс) визначає порядок виконання судових рішень у цивільних справах, зокрема положення про видачу tytuł wykonawczy (виконавчого документа), добровільне та примусове виконання, компетенцію органів, які здійснюють виконання рішень) [61];

Kodeks postępowania administracyjnego (1960 р.) (Кодекс адміністративного процесу) регулює порядок провадження у справах публічної адміністрації, оскарження бездіяльності органів, які не виконують судові рішення (ст. 37, 154-155) [60];

Ordynacja podatkowa (1997 р.) (Податкове постановлення) містить норми щодо виконання зобов'язань державних органів, у тому числі щодо виплати

коштів, присуджених судом, і нарахування відсотків за прострочення строків виплат (ст. 77–78) [67];

Ustawa o finansach publicznych (Закон про державні фінанси) передбачає, що витрати, які виникають внаслідок виконання судових рішень проти держави, мають бути покриті навіть у разі відсутності відповідних коштів у бюджеті. Державні органи зобов'язані забезпечити виконання таких рішень, навіть якщо для цього необхідно внести зміни до бюджету (ст.164) [68];

Ustawa o Najwyższej Izbie Kontroli (1994 р.) (Закон про Вищу Аудиторську Палату) визначає повноваження Вищої Аудиторської Палати у здійсненні зовнішнього контролю за законністю та своєчасністю виконання судових рішень за рахунок бюджетних коштів [65].

Механізм виконання судових рішень проти держави у Польщі відрізняється від примусового виконання, яке застосовується до осіб приватного права. Незважаючи на формальну видачу виконавчого листа, пряме примусове стягнення коштів з рахунків державних органів не застосовується. Це обумовлено принципом суверенного імунітету держави, який забороняє автоматичне стягнення коштів без погодження фінансового органу.

Стягувач, якому присуджено кошти від держави, звертається з рішенням суду, яке набрало законної сили, безпосередньо до органу, який програв справу (наприклад, воєводська адміністрація) з вимогою про добровільне виконання. Якщо протягом 14 днів після отримання вимоги виконання не відбувається, лише тоді стягувач може звертатися до суду за отриманням виконавчого документа [61].

Державний орган перевіряє подані документи та зобов'язаний у розумні строки забезпечити виконання судового рішення за рахунок бюджетних коштів, якими він розпоряджається.

Варто зауважити, що строки виконання рішень суду проти держави прямо не визначені одним універсальним актом та залежать від наявності коштів у бюджеті та виду виплат. Загалом на практиці застосовується принцип «без зволікання»,

який адміністративні та цивільні суди тлумачать як до 30 днів. Державний орган зобов'язаний забезпечити виконання рішення не пізніше за встановлені адміністративні строки (зазвичай до кінця поточного бюджетного періоду або протягом 30–60 днів після надходження рішення, якщо кошти доступні).

У разі, коли у державного органу коштів недостатньо, рішення передається до Міністерства фінансів, де виплата здійснюється після виділення асигнувань з резервного фонду бюджету. У цьому випадку строки залежать від процесу бюджетного планування та наявності коштів. Боржник зобов'язаний відшкодувати витрачені кошти бюджету у наступному бюджетному періоді. Це забезпечує фінансову дисципліну та контроль за використанням бюджетних коштів.

Якщо виплату не здійснено вчасно стягувач має право звернутися до суду з вимогою нарахування відсотків або до вищого адміністративного/бюджетного органу з вимогою забезпечити виплату. Суд може накласти на державний орган, який не виконує рішення суду штраф або відсотки за затримку виконання.

Якщо бездіяльність державного органу щодо виконання рішення суду систематична, стягувач має право звернутися до Вищої Аудиторської Палати для зовнішнього аудиту виконання рішення або до Уповноваженого з прав людини Республіки Польща.

Таким чином, примусове виконання рішень суду щодо стягнення коштів з держави в Польщі має адміністративно-бюджетний характер та обмежене спеціальними процедурами, що вимагають попереднього звернення до відповідних державних органів для добровільного виконання. Використання механізмів перерозподілу коштів між бюджетними статтями, залучення резервних коштів бюджету з подальшим обов'язковим їх відшкодування державними органами сприяє належній фінансовій дисципліні та стабільності. Це забезпечує додатковий рівень контролю та гарантує, що державні органи виконують свої зобов'язання відповідно до законодавства.

Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії

У Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії виконання судових рішень проти держави відрізняється від звичайного виконавчого провадження та врегульоване Crown Proceedings Act 1947 (Законом про судові провадження проти Корони 1947) [59] та його територіальними варіантами і Civil Procedure Rules (Part 66) (Цивільними процесуальними правилами Великої Британії. Частина 66) [64].

Crown Proceedings Act 1947 — це британський закон, який вперше дозволив подавати судові позови проти держави (Корони) у цивільних справах. До прийняття цього акта діяло правило «The King can do no wrong» («Король не може чинити неправильно»), тобто держава (Корона) мала імунітет від судового переслідування. У сучасних умовах держава визнає принцип «Crown liability» (відповідальність держави на рівні з приватними суб'єктами) та бере на себе обов'язок добровільного виконання судових рішень.

Особливості судового процесу, стороною у якому є уряд Великої Британії, його міністерства або відомства визначено у Civil Procedure Rules (Part 66) (Цивільні процесуальні правила Великої Британії. Частина 66), які конкретизують норми Crown Proceedings Act 1947 (Закону про судові провадження проти Корони 1947) та зв'язують процесуальний механізм з фінансово-бюджетним порядком виконання.

Усі судові та процесуальні документи вручаються не безпосередньо міністерству чи відомству проти якого подається позов, а Government Legal Department (Урядовому юридичному департаменту), який виступає офіційним представником держави у судах. Цей орган також здійснює облік інформації про юридичні справи уряду та про виплату коштів за рішеннями суду проти держави.

Виконання судових рішень проти держави регулюється виключно положеннями Crown Proceedings Act 1947(Закону про судові провадження проти Корони 1947), згідно з яким примусові дії (арешт, опис майна, замороження рахунків) проти держави заборонені [59].

Після ухвалення рішення про стягнення коштів з держави суд видає сертифікат, який надсилає до відповідного департаменту. Після отримання сертифіката відповідний орган державної влади зобов'язаний здійснити виплату. Виплата проводиться з державних коштів Consolidated Fund (Консолідованого фонду Сполученого Королівства) за розпорядженням HM Treasury (Казначейства Її Величності). Такі виплати відображаються у державній фінансовій звітності.

Загалом уся процедура базується на презумпції, що держава виконає рішення добровільно після отримання судового сертифікату.

Якщо держава затримує виконання, питання може бути предметом парламентського контролю та скарг до омбудсмана.

Виконати рішення про стягнення коштів з державних органів у Сполученому Королівстві набагато складніше, ніж з приватних боржників. Законодавство формально дозволяє це робити, але майно держави захищене, стандартні способи стягнення часто не працюють, виконання рішень значною мірою залежить від бюджетних процедур і політичної волі уряду.

Тому на практиці стягувачі зазвичай поєднують юридичні засоби (судові сертифікати) з адміністративними кроками (звернення до Казначейства Її Величності чи міністерств), щоб реально домогтися виплати. Часто застосовується переговорна взаємодія (наприклад, домовленість про графік платежів та погодження механізму перерахунку коштів через фінансові підрозділи відомств).

Аудит та моніторинг видатків за витрачанням коштів на виконання судових рішень проти держави здійснює National Audit Office (Національний Аудиторський Офіс) та Public Accounts Committee (Комітет з державних рахунків).

National Audit Office (Національний Аудиторський Офіс) контролює достовірність державних видатків, у тому числі виплат за судовими рішеннями проти уряду та готує щорічні звіти для парламенту, де такі виплати відображаються як частина зобов'язань держави.

Public Accounts Committee (Комітет з державних рахунків) має право вимагати пояснення від державних органів, які програли суди, та вимагати вжиття заходів для зниження витрат. У такий спосіб парламент здійснює демократичний фінансовий контроль за виконанням судових рішень проти держави.

Отже, виконання судових рішень проти держави у Сполученому Королівстві фактично перетворене на адміністративну бюджетну процедуру. Державний орган повинен сам виконати рішення суду, інакше він опиняється у стані «зневаги до суду». Такий підхід ґрунтується на британській традиції довіри до держави як «добросовісного боржника». Історично держава вважається такою, що добровільно виконує рішення судів, тож примусові механізми проти держави не передбачені.

Сполучені Штати Америки

Виконання судових рішень про стягнення коштів з федерального бюджету у Сполучених Штатах Америки має специфічну організацію, що зумовлена доктриною суверенного імунітету. Вона передбачає, що держава може нести фінансову відповідальність лише в межах, прямо визначених законом. З метою уніфікації та забезпечення своєчасності розрахунків Конгрес США у 1956 р. створив спеціальний механізм — Judgment Fund (Фонд судових рішень).

Judgment Fund (Фонд судових рішень) функціонує відповідно до механізмів, закріплених у 31 U.S.C. § 1304 («Judgments, awards, and compromise settlements») (Кодексу США (Судові рішення, арбітражні присудження та мирові угоди)) [56]. Відповідно до вказаного припису виплати за судовими рішеннями та мировими угодами проти федерального уряду уповноважений здійснювати Department of the Treasury (Департамент фінансів).

Judgment Fund (Фонд судових рішень) – це постійні, безстрокові бюджетні асигнування, доступні для виплати остаточних грошових рішень та винагород проти Сполучених Штатів. Фонд судових рішень також доступний для виплати компромісних угод, укладених Міністерством юстиції США, пов'язаних з фактичним або неминучим судовим процесом, але лише якщо рішення по суті цього судового розгляду підлягатиме виплаті з Фонду судових рішень [62].

У правовій системі США термін «постійне бюджетне асигнування» означає вид бюджетних видатків, що законодавчо дозволяють фінансування без щорічного включення їх до Закону про державний бюджет. Такі видатки надають федеральним органам влади право здійснювати витрати у визначених законом сферах у необмеженому обсязі та автоматично, незалежно від річного бюджетного процесу. Відмінність постійного асигнування від звичайного щорічного полягає у тому, що останнє потребує щорічного передбачення в Законі про бюджет: якщо кошти не закладені, виплати не можуть здійснюватися. У контексті виконання судових рішень проти федерального уряду, постійне асигнування реалізується через Judgment Fund (Фонд судових рішень), який забезпечує оплату рішень суду чи мирових угод без додаткового схвалення Конгресу. Кошти на виплату рішень судів проти держави виділяються автоматично, що забезпечує гарантованість, своєчасність і передбачуваність фінансування.

Фінансовим джерелом зазначеного механізму є загальний фонд федерального бюджету, сформований з податкових надходжень, акцизів та інших доходів федерального уряду.

Цей механізм вважається одним із найбільш ефективних способів забезпечення виконання фінансових рішень проти держави у зарубіжній практиці.

Виконання судового рішення про стягнення коштів з держави відбувається таким чином.

Федеральний суд після ухвалення рішення офіційно надсилає його сторонам у справі.

Орган виконавчої влади, проти якого винесене рішення, зобов'язаний передати його копію до Department of Justice (Департаменту юстиції США). Якщо рішення пов'язане з мировою угодою, ініціатором подання виступає відповідне агентство (підрозділ органу виконавчої влади) за погодженням з юристами Департаменту юстиції.

Відповідно до 28 U.S.C. § 2414 Department of Justice (Департамент юстиції) перевіряє чи є рішення остаточним і чи підлягає виконанню; чи підпадає воно під сферу дії Фонду судових рішень; чи не передбачене інше спеціальне джерело фінансування рішень [55].

За наявності підстав для виконання рішення суду Department of Justice (Департамент юстиції) готує і подає офіційний запит на виплату до Department of the Treasury (Департаменту фінансів), яке проводить виплати. Подання документів та платежі здійснюються через спеціальну електронну платформу Judgment Fund Internet Claims System (JFICS), з допомогою якої відбувається реєстрація судових рішень або мирових угод, які підлягають оплаті, облік сум, що виплачуються, відстеження процесу від подання документів до фактичної виплати коштів [63].

Використання коштів Фонду судових рішень контролюється триступенево:

1. Department of Justice (Департамент юстиції) ініціює подання судових рішень до виплати, веде їх облік, готує звіти про види та суми виплат.

2. Bureau of the Fiscal Service (Бюро фіскальної служби Департаменту фінансів) здійснює виплати та веде бухгалтерський облік коштів. Всі виплати відображаються у внутрішніх бухгалтерських системах та у публічних фінансових звітах.

3. Government Accountability Office (Урядова Бухгалтерська Служба) – здійснює незалежну перевірку використання коштів та звітує перед Конгресом.

Звіти оприлюднюються на сайтах Департаменту фінансів та Урядової Бухгалтерської служби.

Кошти Judgment Fund (Фонду судових рішень), які були використані для оплати рішення суду підлягають відшкодуванню федеральним агентством або органом влади проти якого ухвалено рішення, у наступному бюджетному періоді. Механізм передбачає, що виплати не є «дарованими» федеральним органам, а покриваються з бюджету відповідного агентства, тобто створюється фінансова дисципліна. Координує передачу вимог на відшкодування Департамент юстиції.

Узагальнюючи, можна виділити кілька тенденцій, притаманних зарубіжним механізмам виконання судових рішень, ухвалених проти держави:

- відхід від виконавчих документів у справах проти держави;

- централізація фінансування виплат через спеціальні фонди або бюджетні резерви;

- гарантованість виплат забезпечується не примусом, а створенням стабільних фінансових механізмів;

- наявність ефективного контролю, звітності та публічності.

Найбільш ефективною з точки зору оперативності та передбачуваності виплат є американська модель, де створено постійне бюджетне фінансування, незалежне від прийнятого річного бюджету.

Щодо імплементації досвіду зарубіжних країн в Україні слід звернути увагу, що моделі виконання судових рішень у зарубіжних країнах базуються на інших політико-правових традиціях і високому рівні довіри до держави. В Україні, де існує хронічна проблема невиконання рішень проти держави, відсутні умови для їх ефективного застосування.

Проте окремі елементи зарубіжних моделей виконання судових рішень про стягнення коштів з держави можуть стати орієнтиром у визначенні напрямків вирішення проблеми, зокрема:

- формування культури належного ставлення до виконання судових рішень як ключового елементу побудови належного публічного управління;

спрощення взаємодії між судами та органами Казначейства шляхом впровадження механізму виконання судових рішень без обов'язку звернення стягувача подати на виконання рішення суду;

персоніфікація відповідальності шляхом закріплення в законодавстві відповідальності конкретних органів (боржників) за виплати за рішеннями судів, прийняття норм, які стимулюватимуть державні органи планувати бюджетні витрати для потенційних виплат;

створення спеціального фонду судових рішень аналогічно до американського Judgment Fund, фінансування якого не залежатиме від річних бюджетних призначень, що дозволить уникнути накопичення боргу за рішеннями судів проти держави;

впровадження механізму відшкодувань (запровадження обов'язку державного органу проти якого ухвалено рішення відшкодовувати видатки бюджету у майбутньому бюджетному періоді);

впровадження ефективної та прозорої системи обліку прийнятих проти держави судових рішень, контролю та моніторингу стану їх виконання.

Слід зазначити, що аналоги деяких елементів та механізмів виконання судових рішень про стягнення коштів з державних органів, які використовуються у зарубіжній практиці, на сьогодні впроваджені в Україні. До прикладу, існує бюджетна програма КПКВК 3504040, призначенням якої є забезпечення гарантування виплат за рішеннями суду проти держави; норми Кодексу адміністративного судочинства (ст.382³) передбачають можливість встановлення судового контролю та накладення штрафів за невиконання судових рішень [15]. До судових рішень про стягнення коштів з державних органів не застосовуються заходи примусового виконання рішень, визначені Законом України «Про виконавче провадження». Натомість застосовується процедура безспірного списання коштів, яка здійснюється органами Казначейства. Вітчизняне законодавство передбачає також можливість добровільного виконання судового

рішення державним органом. Однак попри існування зазначених механізмів проблема невиконання судових рішень залишається однією з найбільш гострих у нашій державі.

Таким чином, зарубіжний досвід виконання судових рішень, ухвалених проти держави, свідчить про застосування здебільшого адміністративних процедур, відмінних від механізмів примусового виконання рішень. Такі процедури ґрунтуються на втіленні принципу добровільного виконання судових рішень державою, поєднаних з механізмами гарантування виконання судових рішень, та водночас передбачають можливість застосування заходів впливу за невиконання судових рішень, боржником у яких є державні органи. Дії держави спрямовані на забезпечення втілення принципу верховенства права, довіри до влади, що, попри притаманність бюрократизму, сприяє належному функціонуванню системи публічного управління та демонструє ефективність адміністративно-бюджетних механізмів виконання судових рішень, ухвалених проти держави. При імплементації зарубіжного досвіду виконання судових рішень, ухвалених проти держави слід враховувати відмінність політико-правових традицій, особливості національного права та інституційну спроможність держави.

3.2. Пропозиції щодо вдосконалення механізмів правового регулювання та організаційного забезпечення виконання судових рішень органами Казначейства України.

Подолання проблем, які виникають в процесі виконання судових рішень про стягнення коштів з державних органів, потребують системних реформ як на законодавчому, так і на організаційному рівнях.

Враховуючи наявні проблемні аспекти у даній сфері, описані вище, та досвід зарубіжних країн, вважаємо за доцільне запропонувати вказані нижче напрями вдосконалення механізмів правового регулювання та організаційного забезпечення виконання судових рішень органами Казначейства України.

1. Забезпечення належного обліку судових рішень, підвищення цифровізації процесів виконання судових рішень. З метою реалізації вказаного напрямку варто здійснити експертний аналіз невиконаних судових рішень та створити єдиний електронний реєстр виконання судових рішень, ухвалених проти держави, який буде доступний для стягувачів. В такому реєстрі доцільно відображати стан виконання, причини невиконання судових рішень (відсутність достатніх фінансів у боржника, недосконале законодавство тощо). Також варто розширити можливості для електронної комунікації між судами, органами виконавчої служби та органами Казначейства з наступним унормуванням механізмів забезпечення спрощеного (автоматичного) виконання судових рішень щодо “державних” боржників.

2. Створення умов, які заохочуватимуть добровільне виконання судових рішень державними органами. З цією метою механізм виконання судових рішень варто доповнити таким елементом як строк для добровільного виконання рішення боржником (два місяці). Виконавчий документ видавати у разі невиконання судового рішення державним органом добровільно. Доцільно також на законодавчому рівні встановити невігідні наслідки для боржника (наприклад, значні штрафні санкції) у разі невжиття ним заходів, спрямованих на виконання судового рішення.

3. Запровадження спрощених процедур щодо виконання судових рішень, ухвалених проти держави. Спрощення процедур виконання має особливе значення з огляду на складність нормативного регулювання та можливе накладення процедур безспірного списання коштів і примусового виконання рішення суду у зв’язку з чим у стягувачів можуть виникати сумніви щодо того,

який орган є відповідальним за виконання судового рішення. Спрощена процедура виконання (автоматичне виконання) має передбачати, що процес виконання розпочинається без офіційного звернення стягувача з вимогою щодо виконання судового рішення та подання на виконання виконавчого документа. Слід запровадити систему, за допомогою якої такі виконавчі документи будуть автоматично спрямовуватися на виконання до відповідного органу. При цьому слід врахувати, що виконавчий документ має містити інформацію щодо реквізитів рахунку, на який слід переховувати кошти, та контактні дані стягувача.

4.Усунення колізії та прогалини у нормативно-правовому регулюванні механізмів виконання судових рішень проти держави.

Необхідно переглянути нормативну базу та законотворчу діяльність за такими напрямками:

1) щодо соціальних виплат в аспекті посилення фінансового обґрунтування вітчизняного законодавства та відповідність його закону про державний бюджет. Прийняття законів, які держава потім не може імплементувати через нестачу відповідного фінансування призводить до збільшення кількості позовів до суду, які подають громадяни проти держави та суб'єктів владних повноважень;

2) закріпити на законодавчому рівні чіткий порядок визначення черговості та пріоритетності виконання судових рішень органами Казначейства;

3) доповнити норми законодавства положеннями, які забезпечать виконання судових рішень, які наразі не виконуються у зв'язку з відсутністю механізмів їх виконання. Наприклад, передати повноваження щодо виконання рішень про стягнення коштів з боржників, які не мають відкритих рахунків в органах Казначейства, до органів державної виконавчої служби, які наділені повноваженнями стягувати кошти з рахунків боржників, відкритих у комерційних банках. Така норма могла б вирішити проблему невиконання судових рішень про стягнення на користь фізичних та юридичних осіб судових витрат з органів Пенсійного фонду України.

4) з метою вирішення проблеми своєчасного та належного виконання судових рішень, боржниками за якими є органи місцевого самоврядування, запровадити на законодавчому рівні:

належний облік та моніторинг таких судових рішень;

систему щоквартального звітування перед громадськістю щодо виконання судових рішень, ухвалених проти органів місцевого самоврядування;

систему штрафних санкцій, що спонукатиме органи місцевого самоврядування планувати у кошторисі видатки на виконання судових рішень;

5) доповнити норми Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» положенням, яке не дасть змогу вносити відомості про припинення державного органу у разі надходження відомостей про наявність заборгованості за невиконаними судовими рішеннями, які знаходяться на виконанні в органах Казначейства.

5. Запровадження ефективного контролю та звітності стану виконання судових рішень, боржником за якими є держава, та ефективної системи відповідальності державних органів, які є боржниками за судовими рішеннями. З метою підвищення ефективності парламентського контролю за виконанням судових рішень в Україні доцільно розширити контрольні повноваження профільних комітетів Верховної Ради та удосконалити систему звітування уряду щодо стану їх виконання. Важливо також посилити роль Рахункової палати у здійсненні фінансового контролю за використанням бюджетних коштів, спрямованих на виконання судових рішень, і налагодити тіснішу взаємодію парламенту з Уповноваженим Верховної Ради з прав людини.

Доповнити законодавство нормами, які посилять персональну відповідальність боржників, проти яких ухвалені судові рішення та зобов'язують їх планувати відповідні видатки у кошторисі.

Запровадити електронну систему моніторингу виконання судових рішень та персональної відповідальності посадових осіб, що сприятиме підвищенню

прозорості, підзвітності та забезпеченню реальної дії принципу обов'язковості судових рішень.

6. Створення дієвих компенсаторних механізмів, які забезпечать неухильне дотримання запроваджених нормами чинного законодавства гарантій виконання судових рішень, ухвалених проти держави. З цією метою, на нашу думку, держава повинна або здійснити бюджетування КПКВК 3504040 в необхідному обсязі, або створити відповідний цільовий компенсаційний фонд на кшталт Judgment Fund (Фонду судових рішень) у США.

Правові засади створення та механізм функціонування компенсаційного фонду слід визначити у Бюджетному кодексі України та у відповідній постанові Кабінету Міністрів України. Зокрема, доповнити Бюджетний кодекс України нормами щодо Фонду виконання судових рішень у складі спеціального фонду державного бюджету (далі – Фонд). Джерелами формування Фонду визначити цільові бюджетні кошти, встановлені законом про державний бюджет, конфісковані або повернуті кошти за рішеннями судів, у яких відповідачем була держава, регресні стягнення з посадових осіб чи органів, з вини яких ухвалено рішення проти держави, певний відсоток від судового збору та виконавчого збору, відсотки за розміщення тимчасово вільних коштів фонду на рахунках Казначейства, кошти цільових кредитів міжнародних фінансових організацій.

Фінансування Фонду здійснювати по мірі надходження судових рішень на виконання.

Порядок адміністрування, процедуру виплат, механізм контролю тощо слід унормувати у відповідній постанові Кабінету Міністрів України.

Адміністратором Фонду визначити Державну казначейську службу України. Пріоритетність виплат визначити за датою надходження судових рішень одночасно за всіма чергами погашення заборгованості. Передбачити належні механізми звітування та контролю за використанням коштів. Зокрема, запровадити щоквартальне оприлюднення звітів Державною казначейською

службою України щодо стану виконання рішень та використання коштів Фонду, передбачити аудит Рахункової палати з можливим залученням громадськості. Контроль та моніторинг забезпечити шляхом ведення електронного реєстру судових рішень.

Ефективність компенсаційного Фонду залежатиме від стабільності його фінансування, прозорості управління, рівня цифровізації процедур виплат та належного контролю.

Слід зазначити, що створення Фонду потребуватиме внесення змін до ряду нормативно-правових актів та потребуватиме підвищення інституційної спроможності органів Казначейства, зокрема в напрямку розширення кадрового та технічного потенціалу в частині цифровізації та автоматизації процесів управління великими обсягами виконавчих документів, поглиблення взаємодії між органами виконавчої служби, судами та органами Казначейства.

З врахуванням запропонованих вище напрямів вдосконалення механізм виконання судових рішень про стягнення коштів з державних органів, на нашу думку, має виглядати таким чином.

Судове рішення після набрання законної сили надходить до державного органу для добровільного виконання, строк якого становить два місяці. У разі добровільного виконання державний орган має проінформувати суд, який виніс рішення, про його виконання. Якщо боржник не виконує судове рішення протягом вказаного строку, стягувач подає до суду заяву про видачу виконавчого документа та спрямування його на виконання. Суд надсилає заяву стягувача та виконавчий документ до відповідного органу Казначейства. Заява обов'язково має містити інформацію щодо реквізитів рахунку та контактних даних стягувача. Орган Казначейства здійснює перевірку документів й у разі відсутності зауважень здійснює заходи щодо безспірного списання коштів з рахунків боржника.

У разі неможливості здійснення безспірного списання коштів з рахунків боржника протягом двох місяців з моменту надходження виконавчого документа

до органу Казначейства у зв'язку з відсутністю коштів у боржника, такий виконавчий документ має виконуватись за рахунок коштів Фонду. Доцільно визначити строки виконання судових рішень за рахунок коштів фонду, наприклад протягом одного місяця. Виконанню за рахунок коштів Фонду мають підлягати усі рішення, на які розповсюджується дія Закону про гарантії. Такі рішення мають передаватися на виконання за рахунок коштів Фонду у порядку, визначеному Порядком № 845.

З метою забезпечення відшкодування сплачених коштів на виконання судового рішення боржник зобов'язаний закласти у кошторисі на наступний бюджетний рік суму коштів, виплачену за рахунок Фонду. У разі невиконання зазначеної вимоги боржником до нього застосовуються штрафні санкції.

Очікуваними результатами впровадження запропонованих напрямів вдосконалення механізму виконання судових рішень органами Казначейства є усунення системної проблеми невиконання судових рішень проти держави, зменшення кількості скарг до Європейського суду з прав людини, підвищення довіри громадян до судової влади, забезпечення реального верховенства права та належного публічного управління.

Запропонований комплекс заходів — від законодавчих змін до цифровізації, створення компенсаційних механізмів, ефективної системи контролю та звітності — дасть змогу забезпечити реальне підвищення ефективності виконання судових рішень органами Казначейства, що матиме позитивний вплив на функціонування системи публічного управління та зміцнить довіру громадян до держави.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного у магістерській роботі комплексного дослідження теоретико-правових, організаційних та практичних аспектів

виконання судових рішень органами Державної казначейської служби України сформульовано такі висновки.

Поняття виконання судових рішень у системі публічного управління можна визначити як встановлену правом діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування та їхніх посадових осіб, спрямовану на забезпечення фактичної реалізації рішень суду з метою відновлення порушених прав, свобод чи законних інтересів фізичних та юридичних осіб, що є невід'ємною частиною правової держави.

У сфері публічного управління виконання судових рішень має юридичну та управлінську природу. Юридична сторона проявляється в імперативності рішень судової влади, які набрали законної сили, управлінська – в необхідності узгоджених організаційних, фінансових та адміністративних дій суб'єктів публічного управління для забезпечення виконання рішень суду. Виконання судових рішень у системі публічного управління є не лише правовим обов'язком, але й стратегічним завданням держави, спрямованим на забезпечення правопорядку та підвищення ефективності управлінських процесів.

Нормативно-правова база, яка регламентує порядок та визначає механізм виконання судових рішень в Україні є багаторівневою та розгалуженою. Вона охоплює норми Конституції України, спеціальне законодавство, підзаконні нормативно-правові акти та міжнародно-правові зобов'язання. Аналіз нормативно-правового забезпечення свідчить, що чинне законодавство потребує систематизації, узгодження норм публічного і фінансового права, а також посилення правових гарантій своєчасного виконання рішень, ухвалених проти держави.

Системоутворююча роль у механізмі виконання судових рішень, ухвалених проти держави, належить органам Державної казначейської служби України. Вони не лише забезпечують проведення відповідних фінансових операцій, а й виконують гарантійну функцію держави у сфері захисту прав людини. Саме через

діяльність органів Казначейства відбувається практична трансформація судових рішень, ухвалених проти держави, у реальні фінансові виплати, що надає їм дієвої сили та сприяє впровадженню системи належного управління.

Організаційно-правова структура органів Казначейства України побудована за ієрархічним принципом і охоплює центральний апарат та територіальні органи обласного та районного рівнів. Така структура забезпечує вертикаль управління та уніфіковане застосування законодавства у сфері виконання судових рішень.

У процесі дослідження встановлено, що механізми виконання судових рішень органами Казначейства базуються на фінансово-бюджетних процедурах, визначених законодавством, і охоплюють послідовність дій від надходження виконавчих документів до фактичного перерахування коштів стягувачу шляхом застосування процедури безспірного списання.

Водночас встановлено, що на практиці процес виконання судових рішень органами Казначейства супроводжується низкою проблем, пов'язаних з обмеженістю фінансових ресурсів, недосконалістю нормативного регулювання, недостатнім рівнем цифровізації процесів, браком чітких міжвідомчих механізмів взаємодії, відсутністю належної системи звітності на ефективний контроль. Так, між Законом України «Про виконавче провадження», Законом України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» та Бюджетним кодексом України існують суттєві колізії, що ускладнюють механізм реалізації виконання судових рішень, ухвалених проти держави. Зокрема, спостерігається складність для стягувачів у визначенні органів, відповідальних за виконання (державні виконавці чи органи Казначейства), положення Бюджетного кодексу України, які забороняють списання коштів без бюджетних призначень, фактично нівелюють дію гарантійного механізму, передбаченого спеціальним законом.

Зазначені фактори створюють правову невизначеність і ускладнюють діяльність органів Казначейства у процесі виконанні судових рішень, що

призводить до накопичення заборгованості держави за судовими рішеннями та знижує рівень довіри громадян до інститутів влади.

Аналіз зарубіжного досвіду участі фінансово-бюджетних органів у системі виконання судових рішень свідчить, що ефективність виконання судових рішень значною мірою залежить від поєднання централізованого фінансування, інституційної відповідальності державних органів, автоматизації процедур та функціонування системи незалежного і ефективного контролю, що може бути враховано при вдосконаленні української моделі. Варто зауважити, що при імплементації зарубіжного досвіду слід враховувати політико-правові традиції, особливості національного права та інституційну спроможність держави.

У процесі дослідження запропоновано шляхи вдосконалення правових та організаційних механізмів виконання судових рішень органами Державної казначейської служби України, зокрема з врахуванням міжнародного досвіду.

Оптимізація діяльності Казначейства України у сфері виконання судових рішень має передбачати усунення колізії та прогалини у нормативно-правовому регулюванні механізмів виконання судових рішень, ухвалених проти держави, впровадження спрощених процедур щодо виконання таких рішень, створення умов, які спонукатимуть державні органи, які є боржниками, вживати заходи щодо виконання рішень суду, забезпечення належного обліку, підвищення рівня прозорості та цифровізації процесів виконання судових рішень, запровадження ефективного контролю та звітності за станом виконання судових рішень, ухвалених проти держави, та ефективної системи відповідальності державних органів, які є боржниками за судовими рішеннями.

Важливим напрямом вирішення проблеми невиконання судових рішень, ухвалених проти держави, є створення дієвих компенсаторних механізмів, які б гарантували своєчасне та повне виконання рішень. Таким механізмом може стати створення Фонду виконання судових рішень.

Узагальнюючи результати дослідження, слід зазначити, що ефективність виконання судових рішень є показником реальної дії принципу верховенства права, фінансової дисципліни держави та рівня довіри суспільства до системи публічного управління. Посилення правових, організаційних і фінансових механізмів діяльності органів Державної казначейської служби України є необхідною умовою забезпечення виконання судових рішень та сталого розвитку правової держави в Україні. Розроблення ефективних механізмів виконання рішень судів, боржником за якими є держава, є одним з пріоритетних завдань для держави в найближчий час.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алгоритм оформлення та пред'явлення електронних виконавчих документів до виконання. *Судова влада України*. 28.11.2024. URL: <https://court.gov.ua/press/news/1710224/> (дата звернення: 02.09.2025).
2. Аналіз національного законодавства, що регулює відповідальність держави перед позивачами. *Національна безпека і оборона*. 2019. № 3–4 (179-180). С. 20–31. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/journal/ukr/NSD179-180_2019_ukr.pdf (дата звернення: 02.10.2025).
3. Баконіна О. Виконання судових рішень про стягнення коштів з держорганів та бюджетних установ: роз'яснення. *Юрліга*. 29.08.2023. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/221474_vikonannya-sudovikh-rshen-pro-styagnennya-koshtiv-z-derzhorganiv-ta-byudzhethnikh-ustanov-roz-yasnennya (дата звернення: 31.08.2025).
4. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI : станом на 05 бер. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 28.08.2025).
5. Вебсайт Державної казначейської служби України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/> (дата звернення: 03.10.2025).
6. Виконання рішень про стягнення коштів з державних органів та бюджетних установ: пояснює Південне міжрегіональне управління Міністерства юстиції. *Судова влада України*. 08.08.2023. URL: <https://court.gov.ua/press/news/1460911/> (дата звернення: 29.08.2025).
7. Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 06.11.1991 № 1798-XII: станом на 16 лип. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення: 30.08.2025).
8. Деякі питання виконання рішень судів, що гарантовані державою, а також рішень Європейського суду з прав людини: Постанова Каб. Міністрів України від 16.09.2015 № 703 : станом на 06 квіт. 2018 р. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/703-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 28.08.2025).

9. Доповідь про правовладдя. Ухвалено Європейською Комісією "За демократію через право" (Венеційська Комісія) на її 86-му пленарному засіданні (CDL-AD(2011)003rev, Венеція, 25–26 березня 2011 року). *Право України*. 2019. № 11. С. 14–38. URL:

[https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2011\)003rev2-ukr](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2011)003rev2-ukr) (дата звернення: 31.08.2025).

10. Доповідь уповноваженого з прав людини за 2024 рік. URL: https://www.ombudsman.gov.ua/storage/app/media/uploaded-files/%D0%A9%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%8C_%D0%A3%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE_2024_%D1%80%D0%BE%D1%86%D1%96.pdf (дата звернення: 20.08.2025).

11. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/> (дата звернення: 15.10.2025).

12. Законодавство, що застосовується при виконанні судових рішень, гарантованих державою. *Вебсайт Державної казначейської служби України*. URL: <https://www.treasury.gov.ua/diyalnist/vikonannya-sudovih-rishen/zakonodavstvo-shcho-zastosovuyetsya-pri-vikonanni-sudovih-rishen-garantovanih-derzhavoyu> (дата звернення: 30.09.2025).

13. Звіт експертних обговорень щодо впровадження необхідних заходів для виконання рішень Європейського суду з прав людини у справах «Юрій Миколайович Іванов проти України» та «Бурмич та інші проти України» / Проєкт «Подальша підтримка виконання Україною рішень у контексті статті 6 Європейської конвенції з прав людини». Київ, 2021. URL: <https://rm.coe.int/report->

burmych-consultations-by-a-avtorgov-ukr-final/1680a28b32 (дата звернення: 06.10.2025).

14. Казначейська система : підручник / за наук. ред. А. І. Крисоватого, О. П. Кириленко, Т. Я. Слюз. Тернопіль : ЗУНУ, 2020. 364 с. URL: https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/42223/1/Kaznacheiska_systema.pdf (дата звернення: 02.09.2025).

15. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV: станом на 16 лип. 2025р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 28.08.2025).

16. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція Ради Європи від 04.11.1950 : станом на 1 серп. 2021р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 08.06.2025).

17. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 08.06.2025).

18. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI: станом на 01 серп. 2025р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 30.08.2025).

19. Лантух Я. Міжнародні стандарти здійснення виконавчого провадження та захисту прав стягувача та боржника: проблематика визначення. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2024. № 69. С. 90–93. URL: <https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc69/21.pdf> (дата звернення: 07.10.2025).

20. Москаль Р. Вимоги верховенства права стосовно доступу до правосуддя. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 2 (115). С. 36–49. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5949d227-2f2f-4a17-8f0d-e847959a2913/content> (дата звернення: 28.08.2025).

21. Олійник А. *Верховенство права як засада цивільного судочинства : презентація.* URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/Prezent_Verhovenstvo_prava_zasada_sud.pdf (дата звернення: 20.08.2025).
22. Особливості виконання рішень суду у справах про стягнення коштів де боржником є ОМС. *7eminar*. 07.05.2025. URL: <https://7eminar.ua/news/7591-osoblivosti-vikonannya-risen-sudu-u-spravah-pro-styagnennya-kostiv-de> (дата звернення: 31.08.2025).
23. Постанова Верховного суду від 21.07.2021 у справі № 910/6471/19. *Єдиний державний реєстр судових рішень.* URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98669082> (дата звернення: 10.10.2025).
24. Постанова Верховного суду від 25.11.2019 у справі № 200/4120/19-а. *Єдиний державний реєстр судових рішень.* URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85933499> (дата звернення: 10.10.2025).
25. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 № 1404-VIII: станом на 09 лют. 2025р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text> (дата звернення: 07.06.2025).
26. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV : станом на 13 квіт. 2011р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#o7> (дата звернення: 05.09.2025).
27. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень : Закон України від 05.06.2012 № 4901-VI: станом на 1 серп. 2024р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4901-17#Text> (дата звернення: 08.06.2025).
28. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань : Закон України від 15.05.2003 № 755-IV : станом на 28 лют. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text> (дата звернення: 15.09.2025).

29. Про затвердження Інструкції з організації примусового виконання рішень : Наказ Міністерства юстиції України від 02.04.2012 № 512/5: станом на 15 серп. 2025р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0489-12#Text> (дата звернення: 28.08.2025).
30. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Національної стратегії розв'язання проблеми невиконання рішень судів: Розпорядження Каб. Міністрів України від 17.03.2021 № 1218-р: станом на 21 січ. 2025р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/210-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 09.10.2025).
31. Про затвердження Положення про автоматизовану систему виконавчого провадження : Наказ Міністерства юстиції України від 05.08.2016 № 2432/5: станом на 31 груд. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1126-16#Text> (дата звернення: 02.09.2025).
32. Про затвердження Положення про Державну казначейську службу України : Постанова Каб. Міністрів України від 15.04.2015 № 215: станом на 01 квіт. 2021р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 02.09.2025).
33. Про затвердження положень про територіальні органи Державної казначейської служби України: Наказ Міністерства фінансів України від 12.10.2011 № 1280: станом на 23 берез.2018р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1236-11#Text> (дата звернення: 04.09.2025).
34. Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану : Постанова Каб. Міністрів України від 09.06.2021 № 590: станом на 23 квіт.2025р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 03.09.2025).
35. Про затвердження Порядку виконання рішень про стягнення коштів державного та місцевих бюджетів або боржників: Постанова Каб. Міністрів

України від 03.08.2011 № 845: станом на 13 верес. 2023р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/845-2011-п#Text> (дата звернення: 08.06.2025).

36. Про затвердження Порядку здійснення з бюджету Пенсійного фонду України видатків на виплату пенсій: Постанова Каб. Міністрів України від 14.07.2025 № 821: станом на 17 лип. 2025р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/821-2025-%D0%BF#Text> (дата звернення: 28.08.2025).

37. Про затвердження Порядку погашення заборгованості за рішеннями суду, виконання яких гарантується державою : Постанова Каб. Міністрів України від 03.09.2014 № 440: станом на 14 черв. 2024р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 28.08.2025).

38. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР: станом на 30 серп. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 01.09.2025).

39. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 02.06.2016 № 1403-VIII: станом на 15 лист. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19#Text> (дата звернення: 30.08.2025).

40. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII: станом на 04 черв. 2025р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 30.08.2025).

41. Про схвалення Національної стратегії розв'язання проблеми невиконання рішень судів: Розпорядження Каб. Міністрів України від 30.09.2020 № 1218-р: станом на 21 січ. 2025р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1218-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 09.10.2025).

42. Рішення Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 24.01.2022 у справі № 160/23091/21. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://www.google.com/search?q=https://reyestr.court.gov.ua/Review/103188623> (дата звернення: 10.10.2025).
43. Рішення Івано-Франківського окружного адміністративного суду від 13.02.2023 у справі № 300/4937/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://www.google.com/search?q=https://reyestr.court.gov.ua/Review/108935884> (дата звернення: 10.10.2025).
44. Рішення Конституційного суду України від 13.12.2012 у справі № 1-26/2012. *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v018p710-12#Text>.
45. Рішення Конституційного суду України від 15.05.2019 № 2-р(П)/2019 у справі № 3-368/2018(5259/18). *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-19#Text>.
46. Рішення П'ятого апеляційного суду від 14.03.2023 у справі № 420/4801/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109570843> (дата звернення: 10.10.2025).
47. Совдус В. Про особливості надання державою гарантій щодо виконання судових рішень. *Закон і бізнес*. 2014. URL: <https://zib.com.ua/ua/43159.html> (дата звернення: 28.08.2025).
48. Справа "Шмалько проти України" (заява N 60750/00) : рішення Європ. суду з прав людини від 20.07.2004. *Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_226#Text (дата звернення: 30.08.2025).
49. Справа «Бурмич та інші проти України» (Заява № 46852/13 та інші) : рішення Європ. суду з прав людини від 12.10.2017. *HUDOC*. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-192193%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-192193%22]}) (дата звернення: 30.08.2025).

50. Справа «Юрій Миколайович Іванов проти України» (Заява N 40450/04) : рішення Європ. суду з прав людини від 15.01.2010. *Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_479#Text (дата звернення: 30.08.2025).
51. Судді Верховного Суду обговорили питання щодо виконання рішень Європейського суду з прав людини. *Вебсайт Верховного Суду*. 21.05.2024. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1609030/> (дата звернення: 07.10.2025).
52. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV: станом на 05 жовт.2025р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 07.10.2025).
53. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 № 1618-IV: станом на 16 лип. 2025р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 30.08.2025).
54. Черевко Н. «Бурмич та інші проти України»: новий підхід ЄСПЛ до масових скарг. *HSA Центр трудового права та соціального забезпечення*. 28.07.2025. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/burmic-ta-insi-proti-ukrayini-novii-pidxid-jespl-do-masovix-skarg> (дата звернення: 30.09.2025).
55. 28 U.S. Code § 2414 - Payment of judgments and compromise settlements. *Cornell Law School*. URL: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/28/2414> (дата звернення: 04.10.2025).
56. 31 U.S. Code § 1304 - Judgments, awards, and compromise settlements. *Cornell Law School*. URL: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/31/1304> (дата звернення: 04.10.2025).
57. Code de justice administrative: Livre IX: L'exécution des décisions (Articles L911-1 à L911-10). *Légifrance*. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006070933/LEGISCTA000006118216/#LEGISCTA000006118216 (дата звернення: 03.10.2025).

58. Code des juridictions financières : ReplierPartie législative (Articles L111-1 à L411-14). *Légifrance*. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000045400558 (дата звернення: 03.10.2025).
59. Crown Proceedings Act 1947. *Legislation.gov.uk*. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Geo6/10-11/44/contents> (дата звернення: 06.10.2025).
60. Kodeks postępowania administracyjnego. *System Informacji Prawnej*. URL: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/kodeks-postepowania-administracyjnego-16784712> (дата звернення: 06.10.2025).
61. Kodeks postępowania cywilnego. *System Informacji Prawnej*. URL: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/kodeks-postepowania-cywilnego-16786199> (дата звернення: 06.10.2025).
62. Official website of the United States Government. Frequently Asked Questions. *U.S. Department of the Treasury*. URL: <https://www.fiscal.treasury.gov/judgment-fund/faqs.html> (дата звернення: 04.10.2025).
63. Official website of the United States Government. The Process: How to Ask the Judgment Fund to Pay an Award *U.S. Department of the Treasury*. URL: <https://fiscal.treasury.gov/judgment-fund/award-payment-process.html> (дата звернення: 04.10.2025).
64. PART 66 – CROWN PROCEEDINGS. *GOV.UK*. URL: <https://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/rules/part66> (дата звернення: 07.10.2025).
65. The Civil Procedure Rules 1998. *Legislation.gov.uk*. URL: <https://www.legislation.gov.uk/uksi/1998/3132/contents/made> (дата звернення: 07.10.2025).

66. Ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli. *ISAP*. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19950130059> (дата звернення: 06.10.2025).
67. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa. *ISAP*. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19971370926>
68. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. *ISAP*. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20091571240/T/D20091240L.pdf> (дата звернення: 06.10.2025).

Додаток А

**Нормативно-правові акти, які регламентують порядок виконання
судових рішень в Україні**

Назва нормативно-правового акта	Зміст нормативно-правового акта
1	2
Конституційний рівень	
Конституція України	Право на судовий захист, обов'язковість судових рішень, здійснення правосуддя іменем України
Законодавчий рівень	
Цивільний кодекс України	Право особи на звернення до суду за захистом свого особистого немайнового або майнового права та інтересу
Цивільний процесуальний кодекс України, Господарський процесуальний кодекс України, Кодекс адміністративного судочинства України	Порядок набрання рішеннями законної сили, порядок видачі виконавчих документів, порядок оскарження дій виконавців у цивільному судочинстві
Кримінальний процесуальний кодекс України	Виконання вироків і ухвал у кримінальних провадженнях
Бюджетний кодекс України	Засади виконання судових рішень за рахунок бюджетних коштів та з державних органів
Закон України «Про виконавче провадження»	Види виконавчих документів, вимоги до їх оформлення, загальні засади виконання судових

Продовження Додатку А

1	2
	рішень
Закон України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів»	Статус і повноваження державних та приватних виконавців
Закон України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень»	Виконання рішень, боржником за якими є держава чи бюджетні установи
Закон України «Про судоустрій і статус суддів»	Право на справедливий суд, обов'язковість судових рішень
Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини»	Відносини, що виникають у зв'язку з обов'язком держави виконати рішення Європейського суду з прав людини у справах проти України; з необхідністю усунення причин порушення Україною Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод і протоколів до неї; з впровадженням в українське судочинство та адміністративну практику європейських стандартів прав людини; зі створенням передумов для зменшення числа заяв до Європейського суду з прав людини проти України

Продовження Додатку А

1	2
Підзаконний рівень	
Постанова Кабінету Міністрів України від 03.08.2011 № 845 «Про затвердження Порядку виконання рішень про стягнення коштів державного та місцевих бюджетів або боржників»	Механізм виконання рішень про стягнення коштів державного та місцевих бюджетів, державних органів, бюджетних установ, інших боржників, які обслуговуються в органах Казначейства
Постанова Кабінету Міністрів України від 03.09.2014 № 440 «Про затвердження Порядку погашення заборгованості за рішеннями суду, виконання яких гарантується державою»	Механізм обліку, інвентаризації та погашення заборгованості за судовими рішеннями, боржником за якими є держава, які видані або набрали законної сили до 01.01.2013
Постанова Кабінету Міністрів України від 16.09.2015 № 703 «Деякі питання виконання рішень судів, що гарантовані державою, а також рішень Європейського суду з прав людини»	Механізм реструктуризації заборгованості за рішеннями судів, виконання яких гарантовано державою, та за рішеннями Європейського суду з прав людини шляхом видачі фінансових казначейських векселів
Постанова Кабінету Міністрів України від 14.07.2025 № 821 «Про затвердження Порядку здійснення з бюджету	Механізм здійснення з бюджету Пенсійного фонду України видатків на виплату сум пенсій (щомісячного довічного грошового утримання суддям у відставці), призначених

Продовження Додатку А

1	2
Пенсійного фонду України видатків на виплату пенсій (щомісячного довічного грошового утримання суддям у відставці), призначених (перерахованих) на виконання судових рішень»	(перерахованих) на виконання судових рішень, зокрема, за період, що передує даті набрання чинності рішенням суду, за джерелами їх виплати (фінансування)
Постанова Кабінету Міністрів України від 09.06.2021 № 590 «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану»	Механізм виконання в особливому режимі повноважень органами Казначейства (в тому числі щодо безспірного списання коштів)
Наказ Міністерства юстиції України від 05.08.2016 № 2432/5 «Про затвердження положення про автоматизовану систему виконавчого провадження»	Механізм функціонування автоматизованої системи виконавчого провадження
Наказ Міністерства юстиції України від 02.04.2012 № 512/5 «Про затвердження Інструкції з організації	Організація та деталізація роботи державних і приватних виконавців

Продовження Додатку А

1	2
примусового виконання рішень»	
Наказ Державної судової адміністрації України, Міністерства юстиції України від 14.06.2022 № 22177/2370/5 «Про затвердження положення про Єдиний державний реєстр виконавчих документів»	Порядок функціонування і ведення Єдиного державного реєстру виконавчих документів, порядок внесення виконавчих документів до Єдиного державного реєстру виконавчих документів
Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 1218-р «Про схвалення Національної стратегії розв’язання проблеми невиконання рішень судів, боржниками за якими є державний орган або державне підприємство, установа, організація, на період до 2027 року»	Визначення стратегічних напрямків розв’язання системної проблеми невиконання і тривалого виконання рішень судів
Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.03.2021 № 1218-р «Про	Затвердження плану заходів щодо реалізації Національної стратегії розв’язання проблеми невиконання рішень судів, боржниками за

Продовження Додатку А

1	2
затвердження плану заходів щодо реалізації Національної стратегії розв'язання проблеми невиконання рішень судів, боржниками за якими є державний орган або державне підприємство, установа, організація, на період до 2027 року»	якими є державний орган або державне підприємство, установа, організація, на період до 2027 року
Міжнародний рівень	
Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод	Гарантування права на справедливий суд та виконання рішень
Практика Європейського суду з прав людини (справи «Юрій Миколайович Іванов проти України», «Бурмич та інші проти України», «Шмалько проти України» тощо)	Обов'язок держави щодо забезпечення виконання судових рішень

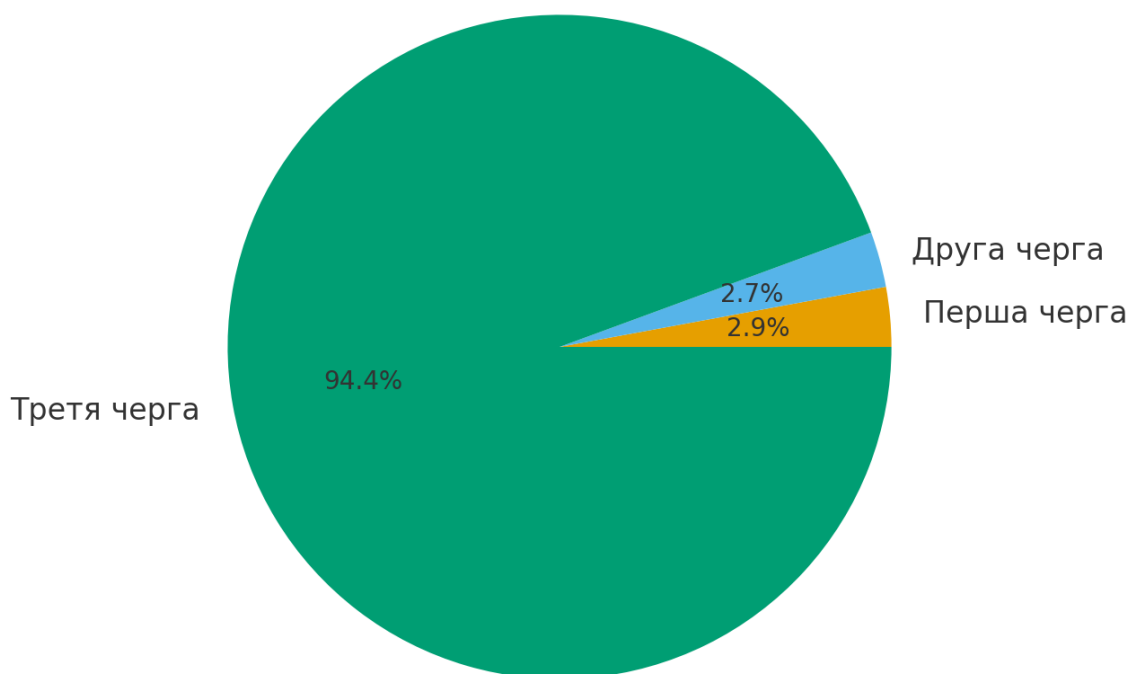
Фінансування бюджетної програми КПКВК 3504040 «Заходи щодо виконання рішень суду, що гарантовані державою» протягом 2013-2025 років*

*Дані взято з законів про Державний бюджет України на відповідні роки.

Зоборгованість за КПКВК 3504040 «Заходи щодо виконання рішень суду, що гарантовані державою» в розрізі черговості погашення зоборгованості

Структура черг погашення зоборгованості

**Структура Головного управління Державної казначейської служби
України у Волинській області**

1. Керівництво
2. Сектор внутрішнього аудиту
3. Відділ персоналу
4. Юридичний відділ
5. Управління бюджетних надходжень та операцій з фінансовим ресурсом
 - відділ бюджетних надходжень
 - відділ операцій з фінансовим ресурсом
6. Управління видатків бюджетів та міжбюджетних відносин
 - відділ видатків державного бюджету
 - відділ видатків місцевих бюджетів та міжбюджетних відносин
7. Управління обслуговування розпорядників коштів та інших клієнтів
 - відділ обслуговування розпорядників коштів та інших клієнтів державного бюджету
 - відділ обслуговування розпорядників коштів та інших клієнтів місцевих бюджетів
8. Управління консолідованої звітності
 - відділ звітності про виконання державного бюджету
 - відділ звітності про виконання місцевих бюджетів
9. Управління бухгалтерського обліку операцій з виконання бюджетів
 - відділ бухгалтерського обліку
 - відділ оперативного контролю за виконанням операцій бюджетів
10. Управління інформаційних технологій
 - відділ обслуговування комп'ютерної техніки
 - відділ підтримки користувачів та електронних сервісів

Продовження Додатку Г

11. Відділ фінансової роботи
12. Відділ адміністративно-господарської роботи
13. Відділ діловодства
14. Сектор з питань захисту інформації
15. Сектор реєстрації та роботиз клієнтами з надання кваліфікованих електронних довірчих послуг
16. Головний спеціаліст із закупівель
17. Головний спеціаліст режимно-секретної роботи
18. Головний спеціаліст із питань запобігання та виявлення корупції